

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA FINANCÍ

Proces přechodu na společnou evropskou měnu v České republice

Process of Transition to the Common European Currency in the Czech Republic

Student: Hana Kaprálová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Karel Hlaváček, Ph.D.

Ostrava 2009

Poděkování:

Děkuji Ing. Karlu Hlaváčkovi, Ph. D. za hodnotné rady a odborné vedení během zpracovávání bakalářské práce.

Místopřísežné prohlášení:

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 07. 05. 2009

.....

Hana Kaprálová

Obsah

1	Úvod	1
2	Teorie měnové integrace	3
2.1	Teorie optimální měnové oblasti	5
2.2	Charakteristika měnové unie	7
2.3	Minulost a současnost měnových unií	8
2.3.1	Latinská měnová unie	8
2.3.2	Skandinávská měnová unie	9
2.3.3	Belgicko-lucemburská ekonomická unie	9
2.3.4	Evropská hospodářská a měnová unie	10
2.3.5	Státy mimo eurozónu používající euro	10
2.3.6	Východokaribská měnová unie	11
2.3.7	Západoafrické hospodářské a měnové společenství	11
2.3.8	Středoafriické hospodářské a měnové společenství	12
2.4	Budoucnost měnových unií	14
2.4.1	Měnová unie Sdružení pro spolupráci v Perském zálivu	14
2.4.2	Měnová unie Jihoamerického společenství národů	15
2.4.3	Asijská měnová unie	15
2.4.4	Měnová unie Východoafrického společenství	15
2.4.5	Měnová unie Jihoafrické celní unie	15
2.5	Shrnutí	15
3	Evropská měnová integrace	17
3.1	Počátky Hospodářské a měnové unie	19
3.2	Evropský měnový systém a Delorova zpráva	20
3.3	Hospodářská a měnová unie	21
3.3.1	První etapa	21
3.3.2	Druhá etapa	22
3.3.3	Třetí etapa	23
3.4	Konvergenční kritéria	24
3.4.1	Kritérium cenové stability	24
3.4.2	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	25
3.4.3	Kritérium stability měnového kurzu	25
3.4.4	Kritérium deficitu veřejných rozpočtů	25

3.4.5	Kritérium hrubého veřejného dluhu	25
3.5	Přednosti společné měny	27
3.5.1	Stabilní cenová hladina	27
3.5.2	Nižší úrokové sazby	28
3.5.3	Všeobecné snížení nákladů.....	29
3.5.4	Cenová transparentnost	29
3.5.5	Zlepšení postavení Evropy ve světové ekonomice.....	29
3.6	Rizika společné měny.....	29
3.6.1	Suverenita národních států.....	29
3.6.2	Ztráta nezávislé měnové politiky	29
3.6.3	Finanční náklady	30
3.6.4	Riziko vnímané inflace.....	30
3.7	Shrnutí	30
4	Proces přechodu na společnou evropskou měnu v České republice	32
4.1	Strategie přistoupení České republiky k eurozóně	32
4.2	Vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií	36
4.2.1	Kritérium cenové stability	37
4.2.2	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	37
4.2.3	Kritérium deficitu veřejných rozpočtů	38
4.2.4	Kritérium hrubého veřejného dluhu	38
4.3	Vyhodnocení ekonomické sladění České republiky s eurozónou	39
4.3.1	Vývoj růstu HDP	39
4.3.2	Vývoj míry dlouhodobé nezaměstnanosti	39
4.3.3	Zahraniční obchod s eurozónou	40
4.3.4	Bankovní úvěry poskytnuté nebankovním klientům.....	41
4.3.5	Shrnutí ekonomické sladění České republiky s eurozónou	42
4.4	Přednosti společné měny	43
4.4.1	Přednosti pro spotřebitele	43
4.4.2	Přednosti pro podnikatele	43
4.5	Rizika společné měny.....	43
4.5.1	Rizika pro spotřebitele	43
4.5.2	Makroekonomické nevýhody	44
4.6	Shrnutí	44
5	Závěr.....	47

Seznam použité literatury	51
---------------------------------	----

Seznam zkratek

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

1 Úvod

Integrační procesy ovlivňovaly lidstvo již odnepaměti, velký rozvoj však integrace zaznamenala až ve 20. století, kdy k jejímu „rozšíření“ přispěly dvě světové války. Po druhé světové válce, v průběhu 50. a 60. let byly vymezeny první teoretické stupně integrace a začaly vznikat první moderní integrační seskupení. S rozvojem integračních seskupení docházelo k zapojení jednotlivých národních ekonomik do jednotného vnitřního trhu, přenesení části svých pravomocí na nadnárodní instituce a postupně i k vytvoření měnové unie se společnou měnou.

Integrace do západoevropských společenství byla jedním z hlavních cílů Československé a později České republiky (ČR) po roce 1989. První významnou změnou bylo otevření hranic a zrušení řady dovozních omezení, česká ekonomika začala postupně během 90. let přecházet z centrálně plánovaného hospodářství na hospodářství tržní.

V průběhu 90. let začala ČR usilovat o vstup do Evropské unie, ČR podala žádost o členství 17. ledna 1996. Koncem 90. let, po prvním zavádění společné evropské měny ve vybraných státech EU, začaly vznikat úvahy o zavedení eura i v ČR. Snaha o zavedení eura v ČR se zvýšila po 1. květnu 2004, tedy po oficiálním vstupu do Evropské unie.

Zavedení eura však naráží v České republice na množství překážek. Mezi nejvýznamnější překážku patří nesouhlas části české veřejnosti pro zavedení společné měny. Z hlediska státu je nejvýznamnější překážkou dlouhodobé neplnění konvergenčních kritérií, zejména kritérium deficitu veřejných rozpočtů.

Snaha zavést společnou evropskou měnu v České republice se zvýšila po zveřejnění Konvergenční zprávy za rok 2008, ve které bylo povoleno zavedení eura na území Slovenské republiky, neboť Slovenská republika zpočátku konvergenční kritéria plnila s většími obtížemi než Česká republika.

Cílem práce je analyzovat připravenost České republiky na vstup do eurozóny a zhodnotit možné přednosti a rizika plynoucí ze společné evropské měny.

Práce je rozdělena do tří kapitol.

Tématem první kapitoly je „Teorie měnové integrace“. V této kapitole je charakterizována ekonomická integrace, definována optimální měnová oblast a dále jsou zde popsány minulé, současné i potenciální měnové unie.

Ve druhé kapitole, „Evropská měnová integrace“, je popsán proces evropské měnové integrace a budování současné hospodářské a měnové unie. Součástí kapitoly je charakteristika konvergenčních kritérií a analýza předností a rizik společné evropské měny.

Předmětem třetí kapitoly, nazvané „Proces přechodu na společnou evropskou měnu v České republice“, je analýza připravenosti České republiky pro přijetí společné evropské měny a vyčíslení možných předností a rizik plynoucích z přijetí eura.

2 Teorie měnové integrace

Jedním z dominantních rysů vývoje světové ekonomiky v minulém tisíciletí byla integrace jednotlivých ekonomik. Integrační procesy zásadním způsobem ovlivňují také směřování světového hospodářství v současnosti, neboť integrace se projevuje přímo či nepřímo ve všech sférách života lidské společnosti.

Proces obecné integrace lze charakterizovat jako spojování jednotlivých národních ekonomik do větších celků. Národní ekonomiky se vzájemně propojují, odstraňují se bariéry vzájemného obchodu, dochází ke zlepšení životní úrovně obyvatelstva.

Slučování ekonomik má v historii světové ekonomiky dvojí podobu. První formou spojování jednotlivých zemí je forma násilná, kdy je země připojena ke druhé proti své vůli, např. v důsledku vojenského konfliktu. Druhou formou spojování je forma nenásilná, neboli také mírová, která se prosazuje především po druhé světové válce. V rámci ní se jednotlivé státy rozhodnou dobrovolně omezit část svých pravomocí a převést je na nově vytvářené nadnárodní celky.

Ekonomická teorie rozlišuje několik typů seskupení zemí z hlediska šíře, hloubky a intenzity integrace. Tato seskupení jsou označována jako integrační stupně a představují přechodné etapy od nejnižších úrovní ekonomické spolupráce zemí až k úplné ekonomické a politické integraci zemí. V 50. a 60. letech 20. století, při objevování prvních teoretických vymezení stupňů integrace, vzniklo následující členění:

- pásmo volného obchodu,
- celní unie,
- společný trh,
- hospodářská unie,
- politická unie.

Postupem času se praktickými zkušenostmi ukázalo, že daný model neodpovídá skutečnému vývoji integračních procesů. Jednotlivé stupně integrace byly zavádějící, popř. nezahrnovaly veškeré stupně ekonomické integrace. V současnosti se proto využívá širší model stupňů ekonomické integrace, který zahrnuje:

- pásmo volného obchodu,
- celní unii,
- primární hospodářskou unii,
- rozvinutou hospodářskou unii,
- formativní hospodářskou a měnovou unii,

- komplexní hospodářskou a měnovou unii,
- hospodářskou a politickou unii.

Nejnižším stupněm ekonomické integrace je pásmo volného obchodu. V rámci tohoto integračního stupně dochází ke zrušení tarifních i kvantitativních omezení obchodu mezi státy, které se této integrace účastní. Zároveň si každá z členských zemí realizuje svoji zahraničně-obchodní politiku vůči třetím, tj. nečlenským zemím. Mezi nejznámější pásma volného obchodu patří v současnosti Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) a Severoamerická dohoda o volném obchodu (NAFTA).

Celní unie, jakožto další integrační stupeň, umožňuje členským zemím využívat výhod pro volný pohyb zboží, ale také vytváří jednotné celní území a zavádí společnou obchodní politiku, kterou členské státy koordinují. Na bázi celní unie fungovala do roku 2004 spolupráce mezi Českou republikou a Slovenskou republikou od jejich rozdělení v roce 1992.

Primární hospodářská unie je dalším integračním stupněm. Někdy bývá označována také jako společný trh a jejím úkolem je zajištění volného pohybu zboží a snižování překážek volného pohybu služeb a výrobních faktorů. Do tohoto integračního stupně lze zařadit Evropská společenství v 70. a 80. letech 20. století.

Na primární hospodářskou unii navazuje rozvinutá hospodářská unie, ve které dochází k úplnému odstranění bariér, které stojí v pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Jako příklad tohoto stupně ekonomické integrace lze uvést vytváření jednotného vnitřního trhu v Evropských společenstvích po přijetí Aktu o jednotné Evropě na konci 80. let 20. století.

Další stupeň ekonomické integrace představuje formativní hospodářská a měnová unie. V této fázi integrace dochází k vytvoření a zavedení společné měny a uplatňování společné měnové politiky nově zřízenou nadnárodní měnovou institucí. Jako příklad využití lze uvést Evropskou hospodářskou a měnovou unii (EMU).

Úplná hospodářská a měnová unie je dalším stupněm ekonomické integrace. V tomto stupni integrace se neprovádí pouze měnová politika a některé další hospodářské politiky, na nichž se členské státy dohodly, nýbrž se požaduje vysoký stupeň realizace všech dílčích hospodářských politik. Tento stupeň integrace je zatím ve světové ekonomice nedosažený.

Nejvyšším stupněm integrace je hospodářská a politická unie. V tomto případě dochází nejen k integraci hospodářské, ale i k převedení části politických pravomocí na nově zřízené společné nadnárodní instituce, které prosazují společné zájmy účastníků se států.

Nejvolnější formou politického spojení v současnosti je politická unie, kdy se suverénní státy dohodnou na některých společných aktivitách, nejčastěji v zahraniční politice a obraně. Vyšší formou politické integrace je konfederace, která je založena na suverenitě

účastnících se zemí, které společně postupují v určitých oblastech a zakotví je ve svých ústavách. Nejvyšší formou politické integrace je federace, kdy se předpokládá vytvoření společného federálního státu, který si dělí své pravomoci a působnost s národními státy. V tomto stupni politické integrace existuje i federální instituce a federální ústava.

2.1 Teorie optimální měnové oblasti

Postupné rušení národních měn členských států různých integračních společenství, jejich nahrazování společnou měnou v hotovostní i bezhotovostní podobě a předávání měnové suverenity členských států nově zřízeným nadnárodním institucím, které provádějí jednotnou měnovou politiku na celém území společenství, představuje v současnosti nejvyšší stupeň integračních procesů nejen v Evropě, ale i ve světové ekonomice.

Cílem, ale i obsahem teorie optimální měnové oblasti je zodpovězení otázky, zda zavedení společné měny bude pro jednotlivé členské státy přínosem či nikoliv.

Při zakládání nové měnové oblasti je důležité vycházet z těchto principů:

- měnové pravomoci jednotlivých členských států by měly být přesunuty na nově zřízený nadnárodní orgán,
- měla by probíhat postupná eliminace národních měn a měnových nástrojů používaných jednotlivými členskými zeměmi,
- dalším principem je vznik dostatečně účinného ekonomického mechanismu s jedinou měnou platnou pro všechny členské státy, který by podporoval mikroekonomickou a makroekonomickou rovnováhu v celé měnové unii,
- nově vznikající dostatečně účinný ekonomický mechanismus by měl podporovat celkovou i regionální konkurenceschopnost měnové unie.

Měnová integrace má své přednosti i rizika. Za hlavní riziko se považuje možnost postihování členské země asymetrickými šoky, které mohou mít svůj původ na straně nabídky či poptávky plynoucí z vnějších či vnitřních ekonomických vztahů. Tyto vztahy nepostihují celou měnovou oblast, ale pouze jednotlivé země či regiony, mohou vznikat v různé době, vykazovat rozdílnou intenzitu a dobu trvání a různá může být i jejich četnost na daném území. K poptávkovému šoku může dojít např. tehdy, pokud dojde k přesunu poptávky po výrobcích či službách mezi jednotlivými členy měnové unie. Jako příklad lze uvést situaci, kdy klesne poptávka po německých výrobcích, ale zvýší se poptávka po výrobcích francouzských. Pokud by však došlo k poklesu výroby určitého výrobku ve všech zemích měnové unie, které daný výrobek vyrábějí, pak by se jednalo o symetrický šok postihující všechny zúčastněné země.

K nabídkovému šoku může docházet např. při dlouhodobém a výrazném poklesu světových cen produktu, který v dané zemi vykazuje veliký podíl na celkové produkci země a na jejím exportu.

Z hlediska teorie optimální měnové oblasti lze za optimální měnovou oblast považovat takovou geografickou oblast či měnovou unii, kde je pravděpodobnost vzniku asymetrických šoků velice nízká, a kde působí ekonomický mechanismus, který je schopen asymetrickým šokům předejít, po jejich vzniku je eliminovat či alespoň jejich dopady snížit. V teorii optimální měnové oblasti lze takto definovat ideální teoretický model, jehož může být využito při přípravě nově vznikající měnové unie. Tento model minimalizuje náklady spojené se vstupem do měnové unie a také se snaží o vytváření podmínek pro maximalizaci výhod z tohoto členství. Podle tohoto modelu tedy výhody společné měny převažují nad nevýhodami používání vlastní národní měny. Měnová unie může, ale také nemusí v plném rozsahu splňovat kritéria charakterizující optimální měnovou oblast. Měnová unie sice může fungovat, i když má s optimálním modelem měnové oblasti společných málo podmínek, ale je méně efektivní a více náchylná k asymetrickým šokům.

Počátky teorie optimální měnové oblasti lze najít v 60. letech 20. století, kdy se stal Robert Mundell prvním autorem, jenž hledal odpověď na otázku, co určuje optimální měnovou oblast. Teorie zkoumá vliv exogenního šoku na skupinu zemí a zaznamenává odlišnosti v následcích, pokud země používají národní měny, anebo jednu společnou měnu. Robert Mundell došel k závěru, že ztráta možnosti ovlivňovat ekonomické procesy změnou měnových kurzů může být nahrazena vysokou flexibilitou a mobilitou práce a kapitálu. Autor ve svých dalších pracích rozpracovává teorii optimální měnové oblasti a projevuje se jako zastánce evropské měnové integrace. Za svůj přínos o měnové integraci se stal Robert Mundell v roce 1999 nositelem Nobelovy ceny za ekonomii.

Práce Roberta Mundella (1971) je považována za stěžejní teorii v oblasti měnové integrace a většina empirických prací z ní proto čerpá. Teorie byla dále rozvíjena a zdokonalována, na originální práci navazuje celá řada ekonomů, z nichž prvním byl Ronald I. McKinnon (1973), který Mundellovu teorii rozšířil především o odkaz, že je zapotřebí brát v úvahu i faktor vlivu otevřené ekonomiky definované jako poměr mezi obchodovatelným a neobchodovatelným zbožím ve vztahu k domácí produkci.

Třetím autorem teorie optimální měnové oblasti byl Peter B. Kenen (1986), který teorii rozšířil o kritérium výrobní struktury se závěrem, že země s vysokým stupněm výrobní diversifikace se mohou stát vhodnými kandidáty na členství v měnové unii, a to i při nízké mobilitě pracovní síly mezi členskými zeměmi.

K rozvoji teorie přispěla poté celá řada autorů, z nichž lze například jmenovat jména jako George Tavlas, Paul de Grauwe, Paul R. Krugman a mnoho jiných.

Všichni ekonomové však teorii optimální měnové oblasti a s ní související měnové unie neschvalují. Mezi ekonomy s výrazně kritickými až odmítajícími názory na teorii optimální měnové oblasti lze zařadit např. Milтона Friedmana, Roberta Connolyho či Margaret Thatcherovou.

Na základě teorie optimální měnové oblasti lze dojít k závěru, že ty země měnové unie, které nedisponují dostatečnou flexibilitou ekonomických struktur nebo netvoří s ostatními zeměmi měnové unie dostatečně homogenní ekonomickou oblast, jsou vystaveny více vzniku asymetrických šoků, jimž nejsou schopny dostatečně čelit.

Teorie optimální měnové oblasti vychází z flexibility práce, kapitálu a trhu zboží, integrace kapitálových trhů a fiskální politiky, jež jsou považovány za mechanismy schopné absorbovat asymetrické šoky spolu s politikou, jež tyto mechanismy ovlivňuje. Nedílnou součástí optimální měnové oblasti je mobilita pracovní síly, jež se však může měnit v závislosti na ekonomickém a politickém vývoji oblasti. Ke zvýšení mobility pracovní síly může přispívat cílevědomá politika zaměřená např. na růst kvalifikace a rekvalifikace či na podporu podnikání. S mobilitou pracovních míst je úzce spojena flexibilita mezd a cen, jejichž rychlá adaptace na změny probíhající na trhu práce a zboží je problematická. Nízká či nulová flexibilita mezd má za následek snížení zaměstnanců podniku.

Nebezpečí vzniku asymetrických šoků je tím menší, čím vyššího stupně regionální ekonomické integrace je dosaženo.

2.2 Charakteristika měnové unie

Měnovou unii lze vymezit ze dvou hledisek, z užšího a širšího vymezení. Základník (2007, str. 127) měnovou unii z užšího vymezení definuje jako: „seskupení dvou či více zemí, kde se členské země vzdají svých měnových kompetencí a své vlastní měny a přijmou měnu společnou. Země ustanoví jednu centrální měnovou autoritu, která je zodpovědná za provádění měnové a kurzové politiky společné měny.“ Užší definice měnové unie vychází ze situace, kdy se jednotlivé členské státy vzdají své národní, doposud používané měny a přijmou měnu novou, kterou do té doby nepoužívala žádná členská země. Typickým příkladem užšího vymezení měnové unie je EMU. Třebaže ve světové ekonomice existuje celá řada měnových unií, žádná z nich nevyhovuje podmínkám této definice, neboť dané společné měny již používaly některé členské země.

Z širšího vymezení Zákasník (2007, str. 127) definuje měnovou unii jako: „seskupení zemí, kde se členská země vzdává možnosti provádět samostatnou měnovou politiku jednou z následujících možností:

- převezme společnou měnu,
- převezme měnu jiného státu,
- zavede takové uspořádání měnových vztahů, které ji znemožní provádět vlastní měnovou a kurzovou politiku a učiní ji závislým na vazební měně – jedná se o de facto měnovou unii.“

V současnosti je možno vymezit rozdílné příčiny vzniku měnových unií, které odrážejí různé motivace a očekávání zemí, jež měnovou unii zavedly. Obecně lze rozlišit čtyři hlavní důvody vzniku měnových unií:

- dosažení vysokého stupně obchodní a ekonomické integrace a snaha o její další prohloubení znamená ochotu členských států vzdát se národních měn ve prospěch společné měny pro zlepšení ekonomiky země,
- ekonomická nestabilita nositelů hospodářských politik v mnoha případech podnítila vznik měnové unie, i když se většinou jedná o de facto měnové unie,
- politická integrace či dezintegrace představuje důvod vzniku měnových unií, jež byly motivovány především politiky
- existence kolonií, resp. bývalých kolonií a jiných závislých území byla důvodem vzniku mnoha vlastních měn bývalých závislých území.

2.3 Minulost a současnost měnových unií

Ekonomická historie byla svědkem celé řady měnových unií. První měnové unie vznikaly již v dobách zlatého standardu, kdy existovala povinnost bank měnit bankovky a mince za drahý kov v pevně stanoveném kurzu. Mezi nejznámější měnové unie, které dnes již neexistují, lze zařadit následující společenství.

2.3.1 Latinská měnová unie

Tato unie byla měnovou organizací založenou v 19. století. Cílem unie bylo zavedení neomezeného používání měn členských zemí po celé unii. Latinská měnová unie byla oficiálně založena v roce 1865.

Země Latinské měnové unie tvořily Francie, Belgie, Itálie a Švýcarsko. Unie byla postavena na tzv. bimetalickém základě s existencí volného oběhu zlatých a stříbrných mincí

s povinností národních bank členských států směřovat je v pevném kurzu 1:15. Hlavním aktérem této unie byla Francie, která se snažila udržet bimetalický standard, i když v ostatních zemích Evropy rostla vůle uplatňovat již pouze zlatý standard. Docházelo ke zvýšené poptávce po zlatu, a tím i ke snížení hodnoty stříbra ke zlatu. Tím se stal směnný poměr zlata ke stříbru v unii neudržitelný a unie byla nucena přejít na zlatý standard. V roce 1878 došlo k de facto rozpuštění unie, i když formální konec byl ohlášen až v roce 1927.

2.3.2 Skandinávská měnová unie

Skandinávská měnová unie, neboli také Severská unie byla měnová unie mezi Švédskem a Dánskem, která byla založena 5. května 1873. Norsko, které bylo sice v personální unii se Švédskem, ale zároveň měla plnou vnitřní autonomii, se zpočátku rozhodlo do unie nevstupovat. V roce 1875 však svoje stanovisko změnilo a stalo se třetím členem unie.

Každý stát unie vydával své vlastní mince separátně, měnová unie byla naplňována v tom, že jednotlivé mince (dánské, švédské, norské) byly přijímány po celém území unie na principu „mince jako mince“.

V roce 1805 personální unie mezi Norskem a Švédskem zanikla, měnová unie ale pokračovala dál. Měnová unie zanikla během první světové války, když 2. srpna 1914 Švédsko vypovědělo závazek dodržovat pevný směnný kurz mezi mincemi. To mělo za následek, že volný oběh dánských a norských mincí na švédském území skončil. Každá země i nadále používala a používá dodnes korunu jako svou měnu, ale od roku 1914 už nejsou mezi sebou spojeny pevným kurzem 1:1.

2.3.3 Belgicko-lucemburská ekonomická unie

Belgicko-lucemburská ekonomická unie byla hospodářskou a měnovou unií mezi Belgickým královstvím a Lucemburským velkovévodstvím. Smlouva o založení ekonomické unie byla podepsána 25. července 1921, do platnosti se dostala až v roce 1922 po ratifikaci smlouvy lucemburskou poslaneckou sněmovnou. Původní smlouva byla podepsána na 50 let, v roce 1972 byla prodloužena o dalších 10 let, další desetileté pokračování spolupráce bylo dohodnuto i v letech 1982 a 1992. 18. prosince 2002 byla podepsána nová smlouva mezi Belgií a Lucemburskem.

Belgicko-lucemburská ekonomická unie vytvořila i měnovou unii, kdy obě národní měny, belgický frank a lucemburský frank, byly propojeny v paritním poměru 1:1. Bylo tedy možno používat lucemburskou měnu na belgickém území a naopak.

Měnová unie trvala od roku 1922 do roku 1999, jedinou výjimkou bylo období 1935 – 1944. Při zavedení eura byl stanoven směnný kurz mezi franky a eurem na $1 \text{ EUR} = 40,3399 \text{ BEF} = 40,3399 \text{ LUF}$. Od roku 1999 byly franky pouze dílčími jednotkami eura, od 1. ledna 2002 je po krátkém duálním oběhu franků, od 1. ledna 2002 do 28. února 2008, a eura v oběhu pouze euro.

V současné době existuje ve světové ekonomice pět měnových unií. Jedná se následující společenství.

2.3.4 Evropská hospodářská a měnová unie

Oficiálním měnou měnové unie je euro, které má zavedený režim volně pohyblivého kurzu. Centrální institucí, která spravuje měnovou politiku unie, byla ustanovena Evropská centrální banka se sídlem ve Frankfurtu nad Mohanem (Německo).

EMU znaky optimální měnové unie spíše nesplňuje. Některé názory však hovoří pouze o tzv. jádru unie, které nejčastěji zahrnuje Německo, Belgie, Nizozemí, Francii, Itálii, Lucembursko, Rakousko a Slovinsko, jež znaky optimální měnové unie spíše splňuje. Na druhé straně proti tzv. jádru unie stojí tzv. periferie, která zahrnuje zbylé státy měnové unie. Právě tato tzv. periferie znaky optimální měnové unie spíše nesplňuje.

2.3.5 Státy mimo eurozónu používající euro

S nástupem evropské společné měny eura by se staly neslučitelnými měnové dohody uzavřené mezi některými členskými státy Evropské unie (Francie, Itálie) a jejich sousedy (Andorra, Monako, San Marino, Vatikán). Za tímto účelem zmocnila Rada EU Francii a Itálii, aby s těmito zeměmi vyjednaly nové měnové smlouvy. Výsledkem jednání byly nové smlouvy, ve kterých bylo dohodnuto, že:

- Monako, San Marino a Vatikán mohou používat euro jako zákonné platidlo, nesmí ale emitovat žádné eurobankovky a ražba euromincí je omezena na 1/500 francouzského stavu (v případě Monaka), na celkovou nominální hodnotu ve výši 1 994 000 EUR (v případě San Marina) a na celkovou nominální hodnotu ve výši 1 000 000 EUR (v případě Vatikánu),

- Andorra může používat euro místo francouzského franku a španělské pesety, Černá Hora může používat euro jako vlastní měnu a Kosovo může používat euro jako zákonné platidlo (místo německé marky).

2.3.6 Východokaribská měnová unie

Východokaribský dolar je měnou šesti nezávislých států a dvou britských zámořských kolonií ve východním Karibiku v oblasti Malých Antil.

Mezi členské státy patří Antigua a Barbuda, Dominika, Grenada, Svatý Kryštof a Nevis, Svátá Lucie, Svatý Vincenc a Grenadiny, Anguilla a Montserrat. Všechny členské státy této měnové unie byly mezi roky 1958 a 1962 součástí státu Západoindická federace. Tento politický útvar používal jako svou měnu dolar Britských západních Indií. Současný východokaribský dolar vznikl na základě tohoto dolaru v roce 1965 v poměru 1:1. Až do roku 1972 používal tuto měnu i stát Barbados.

V období 1965 až 1983 emitoval dolary Východokaribský měnový institut, od roku 1983 emituje bankovky a mince Východokaribská centrální banka. Východokaribská centrální banka má výlučné emisní právo na bankovky a mince, dále vykonává také funkci bankovního regulátora a provádí dohled nad měnovým systémem. Po celé měnové unii existuje volný pohyb bankovek a mincí, jednotlivé členské státy si udržují nezávislou fiskální politiku.

Východokaribská měnová unie (ECCU) spíše splňuje kritéria optimální měnové unie, zejména díky malé velikosti členských zemí, minimální průmyslové základně a orientaci všech zemí na turistický ruch.

2.3.7 Západoafrické hospodářské a měnové společenství

CFA frank je měnou, kterou používá 12 bývalých francouzských afrických kolonií, ale také Guinea-Bissau (bývalá kolonie Portugalska) a Rovníková Guinea (bývalý kolonie Španělska), které společně tvoří měnovou unii. Měna je pevně vázána na euro v poměru 100 CFA franků = 0,152449 euro. Stabilitu eura to příliš neovlivňuje, protože HDP všech 14 členských států je velmi nízký. CFA Frank se nyní dělí na dvě měny – na západoafrický dolar a středoafriický dolar.

Západoafrické hospodářské a měnové společenství zahrnuje 8 členů – Benin, Burkina Faso, Guinea-Bissau, Mali, Niger, Pobřeží slonoviny, Senegal a Togo. Měnová unie má stanovy tři pilíře fungování:

- neomezená směnitelnost měny garantovaná francouzským ministerstvem financí a kapitálová mobilita mezi Západoafrickým hospodářským a měnovým společenstvím (WAEMU) a Francií,
- centralizace devizových rezerv u francouzského ministerstva financí na tzv. provozním účtu,
- pevná kurzová parita k euru a minimálně 20% závazků centrální banky na viděnou je kryto devizovými rezervami.

Princip fungování měnové unie je zakotven ve smlouvách s cizími státy a jejich centrálními bankami. Centrální institucí byla ustanovena Centrální banka západoafrických zemí, která je nadnárodní centrální bankou. O její měnové politice rozhoduje Rada ministrů Západoafrického hospodářského a měnového společenství. Centrální banka má výlučné právo na emisi bankovek a mincí, vykonává bankovní regulaci a dohled. Jednotlivé členské státy si udržují nezávislou fiskální politiku.

Země WAEMU optimální měnovou unii netvoří. Kvůli své převážně na zemědělské komodity orientované struktuře exportu jsou země vystaveny značným externím šokům v důsledku kolísajících cen těchto komodit. Vzhledem k odlišné komoditní struktuře exportu v různých zemích jsou tyto šoky navíc rozdílné pro různé země, jedná se o tzv. asymetrické šoky.

2.3.8 Středoafriické hospodářské a měnové společenství

Středoafriické hospodářské a měnové společenství (CEMAC) zahrnuje 6 států – Čad, Kamerun, Gabon, Kongo, Rovníkuvu Guineu a Středoafriickou republiku. Měnová unie má stanovy tři pilíře fungování:

- neomezená směnitelnost a kapitálová mobilita mezi CEMAC a Francií garantovaná francouzským ministerstvem financí,
- centralizace devizových rezerv u francouzského ministerstva financí na tzv. provozním účtu,
- pevná kurzová parita k euru a minimálně 20% závazků centrální banky na viděnou je kryto devizovými rezervami.

Princip fungování je zakotven ve smlouvách s cizími státy a jejich centrálními bankami. Navzdory stejnému názvu měny a identickému kurzu k euru nejsou CFA franky Západoafriické a Středoafriické hospodářské a měnové unie mezi sebou volně směnitelné a nemohou obíhat v obou společenstvích. Centrální institucí byla ustanovena Centrální banka

středoafričských zemí, jež má výlučné právo na emisi bankovek a mincí. Centrální banka má stejná práva jako centrální instituce Západoafričského hospodářského a měnového společenství.

Členské státy Středoafričského hospodářského a měnového společenství optimální měnovou unií rovněž netvoří. Důvodem je rovněž jako u Západoafričského společenství vznik asymetrických šoků.

V současné době existuje i několik de facto měnových unií. Jedná se o měnové prostory, které sdružují státy, jež používají měnu některého jiného státu. Mezi platidla de facto měnových unií lze zařadit:

- Americký dolar, jenž používá i několik nezávislých států, ale i závislých území. Mezi tyto státy patří Palau, Mikronésie, Marshallovy ostrovy, Salvador, Východní Timor, Ekvádor, Panama, Britské Panenské ostrovy, Turks a Caicos, Americká Samoa, Portoriko, Americké Panenské ostrovy, Guam, Severní Mariany,
- Arménský dram, jež je platidlem jak v Arménii, tak i v nezávislém státu Náhorní Karabach na území Ázerbájdžánu,
- Australský dolar je platidlem Austrálie a jejích závislých území. Mimo to používají australský dolar i nezávislé státy jako Nauru, Tuvalu a Kiribati,
- Brunejský dolar a Singapurský dolar lze používat v obou státech - Bruneji a Singapuru,
- Indická rupie je zákonným platidlem Indie, ale zároveň je jednou ze dvou oficiálních měn Bhútánu. Druhým platidlem je bhútánský ngultrum,
- Novozélandský dolar je zákonným platidlem Nového Zélandu a jeho závislých území (Cookovy ostrovy, Niue a Tokelau), dále tuto měnu používají Pitcairnovy ostrovy, které jsou zámořské území Spojeného království Velké Británie a Severního Irska,
- Ruský rubl kromě Ruska využívají i dva de facto nezávislé státy na území Gruzie - Jižní Osetie a Abcházie,
- Jihoafrický rand je používán ve 4 afrických státech - Jihoafrické republice, Namibii, Lesothu a Svazijsku,
- Švýcarský frank je zákonným platidlem Švýcarska a Lichtenštejnska,
- Turecká lira je používána Tureckem společně a Severním Kyprem, což je de facto nezávislý stát, který kromě Turecka žádný jiný stát neuznává,

- Izraelský šekel a Jordánský dinár jsou platidly ve svých zemích (Izrael a Jordánsko), ale jsou také platidly v Palestině.

2.4 Budoucnost měnových unií

Fungování nejen EMU, ale i dalších měnových unií podnítilo diskuzi o vzniku dalších měnových unií ve světě. V současnosti se uvažuje především o vzniku následujících měnových unií.

2.4.1 Měnová unie Sdružení pro spolupráci v Perském zálivu

Tato budoucí měnová unie Sdružení pro spolupráci v Perském zálivu (GCC) by měla sdružovat Bahrajn, Katar, Kuvajt, Omán, Saudskou Arábii a Spojené arabské emiráty. Datum vzniku se předpokládá na rok 2010.

Přípravy na vznik této měnové unie jsou zatím ze všech plánovaných unií nejintenzivnější. Členské státy vytvořily v roce 2003 celní unii, která byla v roce 2007 nahrazena jednotným vnitřním trhem. Členské státy dále v rámci příprav zafixovaly své měny na americký dolar.

Dalším krokem měnové integrace je úplné odbourání překážky pro pohyb kapitálu a obchodu mezi jednotlivými národními trhy s cílem jejich postupné užší integrace. Hlavním motivačním faktorem pro vznik měnové unie je snaha zvýšit politickou, ekonomickou i měnovou váhu arabských zemí z Perského zálivu, které exportují ropu.

Tab. 2.1 Index spotřebitelských cen jednotlivých států GCC (v %)

	Kuvajt	Katar	Omán	Saudská Arábie	Bahrajn	Spojené arabské emiráty
2001	1,3	1,4	-0,8	-1,1	-1,2	2,8
2002	0,9	0,2	-0,3	0,2	-0,4	2,9
2003	1,0	2,3	0,2	0,6	1,6	3,1
2004	1,3	6,8	0,7	0,3	2,2	5,0
2005	4,1	8,8	1,9	0,7	2,6	6,2
2006	3,0	11,9	3,4	2,2	2,0	9,3
2007	5,5	13,8	5,9	4,1	3,3	11,1

Zdroj: vlastní, na základě údajů <http://www.gcc-sg.org/>

2.4.2 Měnová unie Jihoamerického společenství národů

Datum plánovaného vzniku Měnové unie Jihoamerického společenství národů (UNASUR) je plánováno na rok 2025, avšak kromě snahy o užší ekonomickou integraci zemí Latinské Ameriky nejsou přípravy na vznik unie prakticky žádné.

Hlavní motivací vzniku potenciální měnové unie byla negativní zkušenost s měnovou nestabilitou v regionu, neboť prakticky každá země Latinské Ameriky prošla v nedávné době obdobím finančních turbulent a krizí.

2.4.3 Asijská měnová unie

Asijská měnová unie (ASEAN) vychází ze společných, zatím pouze rámcových úvah sdružení národů jihovýchodní Asie, Číny, Japonska a Jižní Koreje. Jedná se však spíše o politické deklarace, než o vytvoření měnové unie.

2.4.4 Měnová unie Východoafrického společenství

Měnovou unií Východoafrického společenství (EAC) by zahrnovaly státy Burunda, Keňa, Rwanda, Tanzánie a Uganda. Předpokládaná realizace je plánovaná na rok 2010. Někteří experti ale tvrdí, že datum plánovaného vzniku unie je příliš ambiciózní, neboť množství politických, sociálních a ekonomických cílů ještě nebylo projednáno.

Hlavním cílem unie je vytvoření jednotného volného trhu a směřování k politické unii. Budoucí členské státy by používaly jednotnou měnu, a sice východoafrický šilink. Jakékoliv úvahy o měnovém uspořádání v Africe však narážejí na velmi malou regionální obchodní integraci afrických zemí.

2.4.5 Měnová unie Jihoafrické celní unie

Měnová unie Jihoafrické celní unie (SACU) by sdružovala Jihoafrickou republiku, Lesotho, Namibii a Svazijsko. Plánované datum vzniku unie je předpokládáno na rok 2016. Měnová unie by měla nahradit stávající měnové uspořádání jihoafrického randu a posunout ji k více symetrickému uspořádání se společnou měnou.

2.5 Shrnutí

Jedním z dominantních rysů vývoje světové ekonomiky v minulém tisíciletí byla ekonomická integrace, integrační procesy však ovlivňují světové hospodářství i v současnosti. Velký rozvoj integrace zaznamenala až ve 20. století, kdy k jejímu „rozšíření“ přispěly dvě

světové války. Po druhé světové válce, v průběhu 50. a 60. let byly vymezeny první teoretické stupně integrace a začaly vznikat první moderní integrační seskupení.

S rozvojem integračních seskupení a snahy zavést v rámci seskupení společnou měnu jako základ společné ekonomiky byla počátkem 60. let definována teorie optimální měnové oblasti, jejíž cílem je zodpovězení otázky, zda zavedení společné měny bude pro jednotlivé členské státy přínosem či nikoliv. Mezi významné přínosce teorie lze zařadit Roberta A. Mundella, Ronalda I. McKinnona a Petera B. Kenena. Teorie optimální měnové oblasti definuje ideální teoretický model, jehož může být využito při přípravě nově vznikající měnové unie. Většina současných integračních seskupení však model optimální měnové oblasti netvoří.

Měnovou unii lze definovat jako seskupení dvou či více zemí, kde se členské země vzdají svých měnových kompetencí a své vlastní měny a přijmou měnu společnou. Ekonomická historie byla svědkem celé řady měnových unií. První měnové unie vznikaly již v dobách zlatého standardu, mezi nejvýznamnější dnes již neexistující měnové unie lze zařadit Latinskou měnovou unii, Skandinávskou měnovou unii či Belgicko-Lucemburskou ekonomickou unii. Za nejznámější měnovou unii současnosti je považována Evropská hospodářská a měnová unie, jejíž fungování podnítilo diskuze o možnosti vzniku nových měnových unií, v současné době se hovoří o možném vzniku pěti měnových unií.

3 Evropská měnová integrace

Evropská unie (EU) patří mezi nejdůležitější ekonomická integrační uskupení v Evropě. EU je možno charakterizovat jako politickou a ekonomickou unie, kterou od posledního rozšíření v roce 2007 tvoří 27 členských států s celkem 496 miliony obyvatel, což je zhruba 7,5 % světové populace. Evropská unie byla vytvořena v roce 1992 na základě Smlouvy o Evropské unii, která je ovšem známější pod názvem Maastrichtská smlouva. Hovoří-li se však o historii Evropské unie, uvažují se i předchozí evropské integrační aktivity, jejichž počátek sahá do 50. let 20. století.

Úvahy o jednotné Evropě provázejí její obyvatele již dlouhý čas, přičemž impulsem pro vzednutí těchto názorů byla tragédie první světové války, jež postihla Evropu způsobem do té doby nemyslitelným. Především víra v nutnost zabránit opakování tragédie takového rozsahu dala podnět pro první unifikační myšlenkové proudy, v nichž se začaly objevovat hlasy volající po integraci všech evropských států. Jejich vyjádřením se stala kniha Richarda Coudenhove-Kalergiho (1923) a na ni navazující hnutí, které ovlivnilo mnoho významných osobností válečné i poválečné doby. Snahám o politické sjednocení Evropy však tehdejší situace nebyla nakloněna a projekt sjednocené Evropy se neuskutečnil.

Otázka jednotné Evropy byla znovu otevřena po druhé světové válce, kdy toto téma začalo být znovu aktuální. Po válce se musely evropské státy vypořádat s řadou problémů, v první řadě bylo třeba zabezpečit základní životní potřeby pro obyvatelstvo. Po otřesných zkušenostech s druhou světovou válkou však bylo hlavním motivem evropské integrace zabezpečení míru a bezpečnosti v Evropě, po válce byl ve společnosti hluboce zakořeněný názor, že mír a bezpečnost nedokážou zajistit jednotlivé národní státy, ale sjednocující se Evropa.

Základní kámen dnešní Evropské unie byl položen již ve 40. letech 20. století, kdy se v souvislosti s realizací tzv. Marshallova plánu (1948-1952) pro hospodářskou obnovu Evropy objevil názor, že spíše než celková integrace politická, ke které mnoho vlád přistupovalo se zjevnou neochotou, by se schůdnější mohla stát cesta jednotlivých kroků, zejména v hospodářské oblasti. Oficiálním vyjádřením tohoto pojetí se stalo prohlášení francouzské vlády z 9. května 1950, jež se označuje podle tehdejšího francouzského ministra zahraničí jako Schumanova deklarace. Prvními zeměmi zúčastněnými v tomto projektu měly být Francie a Německo, tedy dva státy, jejichž často nedobré vztahy byly po celá staletí nebezpečím pro stabilitu celého kontinentu. Tento připravovaný projekt se setkal s kladnou odezvou a 18. dubna 1951 byla šesti evropskými státy (Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko,

Nizozemí, Německo) podepsána tzv. Pařížská smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO). Platnost smlouvy o založení ESUO byla stanovena na 50 let a nebyla již dále prodloužena, od 1. ledna 2002 tedy ESUO formálně neexistuje.

Po uvolňování světové politické situace koncem 50. let se integrační zájmy začaly soustřeďovat na ekonomickou sféru. V roce 1957 byly podepsány tzv. Římské smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (Euratom). EHS mělo za úkol vytvoření společného trhu a Euratom spolupráci na poli mírového využití jaderné energie. Zakládajícími členy EHS a Euratom byly stejné země jako v případě ESUO, tedy Francie, Německo, Itálie a státy Beneluxu.

V roce 1967 vstoupila v platnost smlouva o spojení orgánů EHS, Euratomu a ESUO, jejich právní subjektivita však nebyla dotčena. Od té doby se tyto tři smlouvy začaly souhrnně nazývat Smlouvy o evropských společenstvích. V roce 1968 byla na základě dohody o EHS vytvořena celní unie, došlo k odstranění vnitřních cel a zavedení stejného celního tarifu vůči nečlenským zemím, jako mezistupeň ke společnému trhu.

Prvního rozšíření se Evropská společenství dočkala 1. ledna 1973, kdy se novými členy staly Dánsko, Irsko a Spojené království. V roce 1981 se uskutečnilo druhé rozšíření, kdy do Evropských společenství vstupuje Řecko, v roce 1986 přistoupily ještě Španělsko a Portugalsko.

Původní Římské smlouvy deklarovaly založení společného trhu, tedy volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. K vytvoření tohoto společného trhu došlo jen částečně, zejména v oblasti zboží. Volný pohyb služeb, osob a kapitálu stále narážel na překážky. Na zasedání Evropské rady v Miláně v roce 1985 byl přijat dokument Bílá kniha o opatřeních k dokončení vnitřního trhu do roku 1992, který analyzoval tehdejší situaci v této oblasti a sloužil jako podklad pro budoucí jednání o Jednotném evropském aktu (JEA), který vstoupil v platnost v roce 1987. Bílá kniha umožňuje volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu prostřednictvím větší transparentnosti daňového systému, sjednocení technických norem, odstranění vzájemně diskriminačních zákonů, vnitřní trh tedy představuje vyšší integrační stupeň než trh společný. Vyvrcholením těchto snah bylo v roce 1992 podepsání Maastrichtské smlouvy, která představuje výraznou reformu zakládajících smluv. Nově se na evropské úrovni začalo spolupracovat v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a justičních záležitostí. Podpisem Maastrichtské smlouvy vznikla EU, zastřešující všechny existující integrační aktivity.

V roce 1995 se Evropská unie rozšířila o tři vyspělé země Evropského sdružení volného obchodu, kterými byly Finsko, Rakousko a Švédsko. V roce 2004 proběhlo další

rozšíření Evropské unie, společenství se rozšířilo o tyto státy – Česká republika, Slovensko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Litva, Lotyšsko a Slovinsko. V roce 2007 proběhlo zatím poslední rozšiřování Evropské unie, která se rozšířila o Bulharsko a Rumunsko.

Mezi kandidátské země Evropské unie nyní patří Chorvatsko, Makedonie a Turecko, mezi potenciální kandidátské země lze zařadit Albánii, Bosnu a Hercegovinu, Černou Horu, Kosovo a Srbsko.

3.1 Počátky Hospodářské a měnové unie

Prohlubující se proces integrací zemí Evropského společenství je v současnosti zaměřen na vytvoření hospodářské, měnové a politické unie. Hospodářská a měnová unie (HMU) jako součást daného procesu, má být završena zavedením jednotné měny ve všech členských státech Evropské unie. Členy Hospodářské a měnové unie, která bývá často nazývána pouze Evropská měnová unie, jsou všechny státy Evropské unie, což vytváří spolupráci jednotlivých národních bank v Evropském systému centrálních bank či volný pohyb kapitálu. Předstupněm HMU byl Evropský měnový systém, který zavedl navázání evropských měn na používanou zúčtovací jednotku ECU. Samotná Evropská měnová unie byla vytvořena až na základě Delorsovy zprávy (1989), která předpokládala vytvoření Evropské měnové unie ve třech etapách.

První počátky na vytvoření Evropské měnové unie lze najít již v 60. letech 20. století. Evropská rada na svém zasedání 1. a 2. prosince 1969 v Haagu přijala návrh Komise na prohloubení spolupráce členských zemí Společenství v měnové a hospodářské oblasti s cílem zavedení jednotné měny. Uložila rovněž prozkoumat možnosti vývoje Společenství směrem k Hospodářské a měnové unii. Tímto úkolem byl pověřen tým expertů, který pracoval pod vedením lucemburského ministerského předsedy Pierra Wernera. Závěrečná zpráva, která bývá označována jako Wernerova zpráva (1970), představovala první ucelenou koncepci a plán na vytvoření Hospodářské a měnové unie, které mělo být dosaženo v průběhu deseti let. Měnový režim Unie předpokládal neomezenou konvertibilitu měn v zemích Společenství vedoucí k úplné liberalizaci pohybu zboží a kapitálu na společném trhu, stanovení neodvolatelně pevných kurzů národních měn a následné zavedení jednotné měny. Zhroucení světového měnového systému, postaveného na US dolaru již v srpnu 1971 vyvolalo uvolnění směnných kurzů mnoha členských zemí Společenství a poměrně ambiciózní Wernerův plán nebyl realizován. I když plán nebyl realizován, jeho základní principy a postupy byly využívány v pozdějším procesu sjednocování měny v Evropě.

V reakci na devaluaci US dolaru a rozšíření oscilačního pásma jeho směnného kurzu vzniká v rámci Společenství kurzový mechanismus "směnného hada", který představuje koordinované řízení směnných kurzů, zaměřené na udržení stabilních kurzů měn členských států mezi sebou navzájem a flexibilních vzhledem k US dolaru. Třebaže se toto období vyznačovalo kolísáním měn zúčastněných států, vytvořily se v této fázi základy postupů vzájemné spolupráce. Z institucí ještě několik let přetrvává Evropský fond pro měnovou spolupráci (FECOM), který byl založen v roce 1972 a vnitřní evropská měnová dohoda je považována za předchůdce Evropského měnového systému.

3.2 Evropský měnový systém a Delorsova zpráva

Evropský měnový systém (EMS) byl zřízen usnesením Evropské rady 4. a 5. prosince 1978 a na základě Nařízení Rady z 18. prosince 1978 vstoupil v platnost k 1. lednu 1979. EMS, jehož cílem je vytvoření zóny měnové stability v Evropě stejně jako ochrana proti kolísání US dolaru, představuje posun v koordinaci měnové politiky uvnitř Společenství a to jak zavedením přísnějších měnových pravidel, tak i intervenčních povinností a rovněž vytvářením společných devizových rezerv a vzájemně výhodných úvěrových podmínek.

Základními prvky EMS jsou European Currency Unit (ECU) jako zúčtovací jednotka, která v schématu EMS zaujímá centrální pozici, mechanismus směnných kurzů (Exchange Rate Mechanism, ERM), který udržuje kurzy národních měn v úzkém oscilačním pásmu a úvěrový mechanismus, založený na možnosti získání úvěru z prostředků EMS ke krytí nákladů z devizových intervencí či překlenutí deficitů platební bilance. ECU je koncipována jako košová měna, přičemž váha národní měny členského státu v koši ECU závisí na jeho ekonomické situaci, kterou určují zejména podíl daného státu na HDP Společenství, podíl na obchodu uvnitř Společenství a podíl na finanční podpoře EMS. Každá měna zahrnutá do ERM má stanoven centrální kurz (paritu) ve vztahu k ECU. Centrální kurzy k ECU jsou základem tabulky pro odvození bilaterálních centrálních kurzů národních měn.

Evropský měnový systém v průběhu osmdesátých let výrazně přispěl ke stabilitě měnových kurzů uvnitř Společenství. Na základě nařízení Rady z roku 1985 se EMS stává mechanismem, do kterého je možno zapojit i nečlenské země Evropských společenství. Vzestup vlivu ERM se projevil i tím, že v období roku 1991 a v 1. polovině roku 1992 se k němu postupně připojily všechny státy Společenství s výjimkou Řecka a na ECU napojily svoje měny i v té době nečlenské země Švédsko, Norsko, Finsko a Kypr.

Jednotný evropský akt, který vstoupil v platnost 1. července 1987, zaměřil Společenství k postupnému vytváření Hospodářské a měnové unie. Evropská rada na svém zasedání v Hannoveru 27. a 28. června 1988 pověřila výbor složený z guvernérů centrálních bank, expertů a předsedy Komise Jacqua Delorse vypracováním návrhu měnové unie. Delorova zpráva konstatuje, že integrace směrem k Unii je podmíněna úplnou konvergencí makroekonomických výsledků jednotlivých zemí a vyžaduje úzkou koordinaci jejich měnové a rozpočtové politiky. Zpráva navrhuje dosažení HMU ve třech etapách. První etapa má být zaměřena na konvergenci; ve druhé etapě, souběžně s pokračující konvergencí, bude vytvořen autonomní systém evropských centrálních bank, nezávislých na národních orgánech i na orgánech Společenství; třetí etapa bude završena zavedením společné měny. Delorova zpráva o Hospodářské a měnové unii byla schválena na zasedání Evropské rady v Madridu ve dnech 26. a 27. června 1989. Zde bylo současně rozhodnuto o zahájení první etapy HMU k 1. 1. 1990 a to vzhledem k tomu, že nastartování této fáze nevyžadovalo žádnou reformu právního řádu.

Na podzim 1992 propukla doposud největší měnová krize uvnitř EMS. Velká Británie a Itálie opouštějí ERM, devaluje peseta, escudo a irská libra a rovněž Švédsko, Finsko a Norsko ruší napojení na ECU. Tento vývoj způsobuje, že v prosinci 1993 dochází k úpravě (rozšíření) oscilačního pásma pro všechny měny v rozsahu $\pm 15\%$. Za dané situace nabývá další existence EMS pouze formální charakter. Příčiny vzniklé krize lze spatřit jak v celosvětovém snížení hospodářského rozvoje a spekulacích na měnových trzích, tak i v nedostatečné konvergenci základních parametrů národních ekonomik. Navzdory probíhající krizi EMS však neochablo úsilí v rámci Společenství směřující k zavedení jednotné měny. Dochází k posílení tendencí konvergence a její kontroly pomocí konvergenčních kritérií, zakotvených v Maastrichtské smlouvě a jejich dodržování se jeví nezbytným předpokladem měnové stability a společné měny.

3.3 Hospodářská a měnová unie

Podle koncepce přijaté Maastrichtskou smlouvou probíhá vytvoření Hospodářské a měnové unie ve třech etapách.

3.3.1 První etapa

Tuto etapu vymezit od 1. července 1990 do 31. prosince 1993. V rámci této etapy mělo být dovršeno budování jednotného vnitřního trhu, který zahrnuje zcela volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. Členské země EMS odstranily veškeré restriktce omezující kapitálové toky a zároveň dochází k posilování spolupráce mezi centrálními bankami jednotlivých států.

Tato etapa se vyznačovala úsilím o sbližování, jež je nezbytným předpokladem pro dosažení cenové stability a zdravých financí. Za tímto účelem byly spuštěny programy hospodářské konvergence, jež umožnily sjednocení národních ekonomik pod koordinací Rady EU.

3.3.2 Druhá etapa

Za druhou etapu budování Hospodářské a měnové unie lze vymezit období od 1. ledna 1994. Konec této etapy nelze přesně vymezit, obecně druhá etapa končí na přelomu let 1998 – 1999. Tato etapa představovala přechodné stádium k dosažení konečného stupně HMU.

1. ledna 1994 došlo k vytvoření Evropského měnového institutu (EMI), který měl za úkol provádět posílení spolupráce mezi centrálními bankami, koordinovat měnovou politiku a připravovat založení Evropské centrální banky a jednotné měny ve třetí etapě HMU. V prosinci 1995 souhlasila Evropská rada s použitím slova „euro“ pro pojmenování evropské měnové jednotky, která měla být zavedena ve třetí etapě, a potvrdila, že třetí etapa HMU bude zahájena 1. ledna 1999. Předběžně byla oznámena časová posloupnost kroků pro přechod na euro. Tento scénář vycházel především z podrobných návrhů vypracovaných EMI. Ve stejné době byla Evropskému měnovému institutu svěřena úloha provádět přípravné práce na budoucích měnových a kurzových vztazích mezi státy eurozóny a ostatními členy EU. V prosinci 1996 předložil EMI Evropské radě svou zprávu, která tvořila základ usnesení Evropské rady o zásadách a hlavních prvcích nového mechanismu směnných kurzů (ERM II). Usnesení bylo přijato v červnu 1997.

Evropský měnový institut také předložil v prosinci 1996 Evropské radě, a následně veřejnosti, vybraný návrh série eurobankovek, které měly být uvedeny do oběhu 1. ledna 2002. 16. - 17. července 1997 rozhodla Evropská rada na zasedání v Amsterdamu o vytvoření Paktu stability, který měl zabezpečit rozpočtovou disciplínu zemí po přijetí eura. Na témže summitu byl vytvořen ERM II, který zavedl navázání měn na euro místo na ECU.

Dne 2. května 1998 Rada Evropské unie, ve složení hlav států nebo vlád, jednomyslně rozhodla, že jedenáct členských států splnilo podmínky nezbytné pro účast ve třetí etapě HMU a pro přijetí jednotné měny 1. ledna 1999. Počátečními účastníky byly Belgie, Německo, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko a Finsko. Hlavy států nebo vlád rovněž dosáhly politické shody ohledně osob, které by měly být doporučeny ke jmenování za členy Výkonné rady Evropské centrální banky (ECB). V květnu 1998 se ministři financí členských států, které přijímaly jednotnou měnu,

dohodli společně s guvernéry národních centrálních bank těchto členských států, s Evropskou komisí a EMI, že při stanovení neodvolatelných směnných kurzů eura budou použity stávající bilaterální centrální kurzy měn v rámci ERM zúčastněných členských států. Dne 25. května 1998 jmenovaly vlády jedenácti zúčastněných členských států prezidenta, viceprezidenta a čtyři další členy Výkonné rady ECB. Jejich jmenování nabylo účinnosti 1. června 1998 a znamenalo ustavení ECB. ECB a národní centrální banky zúčastněných členských států tvoří Eurosystem, který formuluje a definuje jednotnou měnovou politiku ve třetí etapě HMU. Ustavením ECB 1. června 1998 završil EMI své poslání. Veškeré přípravné práce, jimiž byl EMI pověřen, byly včas dokončeny a po zbývajících část roku 1998 se ECB věnovala závěrečným zkouškám systémů a postupů.

3.3.3 Třetí etapa

Třetí etapu budování HMU lze vymezit k 1. lednu 1999. ECB začala provádět měnovou politiku a začal proces nahrazování národních měn členských zemí přijatých do EMU jednotnou měnou. Měnové kurzy mezi národními měnami byly neodvolatelně fixovány. Tato etapa se člení na tři podetapy.

1. podetapa byla realizována 1. ledna 1999 až 31. prosince 2001. V rámci této podetapy byly zafixovány přepočítací koeficienty mezi eurem a 11 národními měnami členských zemí EMU a dále byla provedena konverze ECU k euru v poměru 1:1. Jedná se o přechodové, duální, období, kdy se platby u bezhotovostního styku mohou provádět buď v euru, nebo v národní měně, u hotovostního styku v pouze v národní měně. Transakce mezi ECB a jednotlivými bankami probíhaly v euru.

Ve 2. podetapě, která započala 1. ledna 2002, se euro začalo používat i v hotovostním platebním styku. Dle původních předpokladů měly do 30. června 2002 být v oběhu jak eura, tak národní měny.

Dle původního plánu měla 3. podetapa započít 1. července 2002. Od tohoto data měla začít fungovat jednotná měnová unie s jedinou platnou měnou, tedy s eurem. Původní plán byl však radikálně zkrácen na dvouměsíční lhůtu, tedy do 28. února 2002 byly v oběhu jak eura, tak národní měny. Vstupem Řecka do třetí etapy HMU 1. ledna 2001 vzrostl počet zúčastněných členských států na dvanáct. Třináctým členem eurozóny se stalo 1. ledna 2007 Slovinsko, po němž o rok později následovaly Kypr a Malta a k 1. lednu 2009 pak Slovensko. Dnem, kdy tyto země vstoupily do eurozóny, se automaticky stala také jejich centrální banka součástí Eurosystemu.

Tab. 3.1 Postupné zavádění společné evropské měny

Rok zavedení společné měny	Členský stát	Národní měna
1999	Belgie	belgický frank
1999	Německo	německá marka
1999	Irsko	irská libra
1999	Španělsko	španělská peseta
1999	Francie	francouzský frank
1999	Itálie	italská lira
1999	Lucembursko	lucemburský frank
1999	Nizozemsko	nizozemský gulden
1999	Rakousko	rakouský šilink
1999	Portugalsko	portugalské escudo
1999	Finsko	finská marka
2001	Řecko	řecká drachma
2007	Slovinsko	slovinský tolar
2008	Kypr	kyperská libra
2008	Malta	maltská lira
2009	Slovensko	slovenská koruna

Zdroj: vlastní, na základě údajů <http://wikipedia.cz>

3.4 Konvergenční kritéria

Každá nová členská země EU má povinnost se v budoucnu připojit k eurozóně. Vstup do měnové unie je však podmíněn splněním určitých konvergenčních, neboli také maastrichtských kritérií. Smyslem těchto kritérií je sladit makroekonomické ukazatele kandidátských zemí s eurozónou a připravit je na přijetí společné měny.

3.4.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability vychází z ukazatele míry inflace, který je počítaný jako Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP). Míra inflace vyjadřuje, jak se v ekonomice dané země vyvíjely ceny zboží a služeb za posledních 12 měsíců. Vývoj cen se sleduje s využitím spotřebitelského koše, ve kterém jsou zahrnuty nejčastěji spotřebovávané zboží a služby. Spotřebitelské koše se mezi ekonomikami liší. Aby bylo možné porovnávat vývoj inflace mezi jednotlivými zeměmi, používá se jednotný spotřebitelský koš, pomocí kterého se počítá HICP jakožto roční procentní přírůstek spotřebitelských cen.

Kritérium cenové stability je ustanovení, že míra inflace v dané zemi nejméně jeden rok před datem jejího vstupu do EMU nepřesáhne průměrnou míru inflace v třech členských státech

EU s nejnižší mírou inflace o více než 1,5 %. Dosažení cenové stability podporuje hospodářský růst a podílí se na tvorbě stabilního makroekonomického prostředí.

3.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb znamená, že nominální dlouhodobé úrokové mohou být maximálně o 2 % vyšší, než je průměr tří zemí s nejnižší mírou inflace.

Kritérium úrokových sazeb je do jisté míry spojeno s požadavkem cenové stability a také s důvěryhodností veřejného sektoru, existuje totiž přímá závislost mezi nominálními úrokovými sazbami a mírou inflace. S růstem cenové hladiny je nutné zvyšovat úrokové sazby, aby došlo ke kompenzaci ztráty reálné hodnoty investovaných peněz.

3.4.3 Kritérium stability měnového kurzu

Stabilní měnový kurz je hlavním předpokladem završení měnové integrace, která se opírá o zafixování národní měny k měně společně a předání vlastní měnové politiky ECB.

Kritérium stability měnového kurzu požaduje, aby se národní měna nejméně 2 roky před vstupem do měnového prostoru pohybovala uvnitř kurzového mechanismu ERM II, a to bez devalvace národní měny oproti měně jiné členské země. Měnové kurzy v ERM II se smí pohybovat +/- 15 % od kurzu eura, Dánsko se dobrovolně zavázalo, že bude dodržovat fluktuační pásmo +/- 2,25 %. Pro splnění tohoto kritéria je důležité, aby národní měna kandidátské země byla po dobu nejméně 2 let stabilní.

3.4.4 Kritérium deficitu veřejných rozpočtů

Toto kritérium v sobě zahrnuje požadavek zdravých veřejných financí. Veřejné finance by měly být natolik zdravé, aby dokázaly zastoupit měnovou politiku při stabilizaci ekonomiky.

Kritérium vyžaduje, aby poměr skutečného či plánovaného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu (HDP) nepřekročil hodnotu 3 %. Výjimku tvoří pouze situace, kdy kandidátská země nedosahuje referenční hodnoty, ale daný poměr k HDP vykazuje znaky zlepšení anebo dochází k dočasnému vychýlení od stanovené hodnoty.

3.4.5 Kritérium hrubého veřejného dluhu

Kritérium hrubého veřejného dluhu sleduje udržitelnost veřejných financí v dlouhodobém horizontu. Podíl celkového veřejného zadlužení na HDP nesmí překročit 60 %

k HDP. Výjimku tvoří pouze situace, kdy se veřejný dluh daří kandidátské zemi přiměřeným tempem a dostatečně snižovat a přibližovat se tak ke stanovené hranici 60 %.

V současnosti není členy eurozóny 11 členských států EU – Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Spojené království. Dánsko a Spojené království si vyjednaly výjimku, a proto se na ně posouzení konvergence nevztahuje, pokud o ně nepožádají.

Smlouva o ES uvádí, že nejméně jednou za dva roky, nebo na žádost členského státu, na který se vztahuje výjimka (tj. který není členem eurozóny), musí Komise a ECB podat Radě zprávu o pokroku v oblasti konvergence.

V roce 2000 vypracovaly Komise a ECB zprávy o Švédsku a Řecku se závěrem, že Řecko, na rozdíl od Švédska podmínky nutné pro přijetí společné měny splnilo. Rada poté rozhodla, že v Řecku bude euro zavedeno v lednu 2001. V roce 2002 se posouzení konvergenčních kritérií týkalo pouze Švédska. I nyní se však dospělo k závěru, že Švédsko podmínky nadále nesplňuje.

Země, které vstoupily do EU 1. května 2004, byly poprvé posouzeny v říjnu 2004. Zpráva dospěla k závěru, že žádná z nových členských zemí EU podmínky pro přijetí společné měny nesplňuje. Současně s novými členskými zeměmi byla provedena analýza stavu plnění kritérií ve Švédsku, která měla stejný závěr jako u nových členských zemí.

V roce 2006 se uskutečnily dvě série posouzení konvergence. Stav připravenosti Litvy a Slovinska byl přezkoumán v květnu 2006 na základě jejich žádostí. Zpráva dospěla k názoru, že zatímco Slovinsko předepsané podmínky splňuje a společnou měnu může přijmout v lednu 2007, zpráva o Litvě doporučovala neměnit její postavení jakožto členského státu, na který se vztahuje výjimka. Ostatních devět zemí (Česká republika, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Malta, Polsko, Slovensko a Švédsko) bylo posouzeno v prosinci 2006. Žádná z těchto zemí ale kritéria nesplnila.

S cílem přijmout společnou měnu v roce 2008 požádaly Kypr a Malta o posouzení plnění kritérií na jaře 2007. Zpráva dospěla k závěru, že Kypr i Malta splňují podmínky pro přijetí společné měny. Euro bylo v těchto státech zavedeno k 1. lednu 2008. Státy, jež dosud nepoužívají společnou měnu, byly znovu posouzeny v květnu 2008. Na základě posouzení zpráva došla k závěru, že pouze Slovensko splňuje podmínky pro přijetí společné měny. Euro zde bylo zavedeno k 1. lednu 2009.

Tab. 3.2 Plnění konvergenčních kritérií novými členskými státy EU (v %)

Stát	Kritérium cenové stability		Kritérium dlouh. úrok. sazeb		Kritérium veř. rozpočtů		Kritérium hrub. veř. dluhu	
	2004	2008	2004	2008	2004	2008	2004	2008
Česká republika	2,6	6,4	4,75	4,7	-3	-1,2	30,4	28,8
Malta	2,6	x	4,7	x	-9,7	x	71,1	x
Kypr	2,1	x	5,2	x	-6,4	x	70,9	x
Estonsko	2,0	8,3	x	x	3,1	0,4	5,3	3,4
Litva	-0,3	7,4	4,7	4,6	-1,9	-1,7	21,4	17,0
Lotyšsko	4,9	12,3	5,0	5,4	-1,5	-1,1	14,4	10,0
Maďarsko	6,5	7,5	8,1	6,9	-6,2	-4,0	59,1	66,5
Polsko	2,5	3,2	6,9	5,7	-3,9	-2,5	45,4	44,5
Slovensko	8,4	2,2	5,1	4,5	-3,7	-2,0	42,6	29,2
Slovinsko	4,1	x	5,2	x	-2,0	x	29,4	x
Rumunsko	x	5,9	x	7,1	x	-2,9	x	13,6
Bulharsko	x	9,4	x	4,7	x	3,2	x	14,1

Refer. hodnota	2,2	4,1	6,28	6,6	-3	-3	60	60
----------------	-----	-----	------	-----	----	----	----	----

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Konvergenčních zpráv 2004, 2008

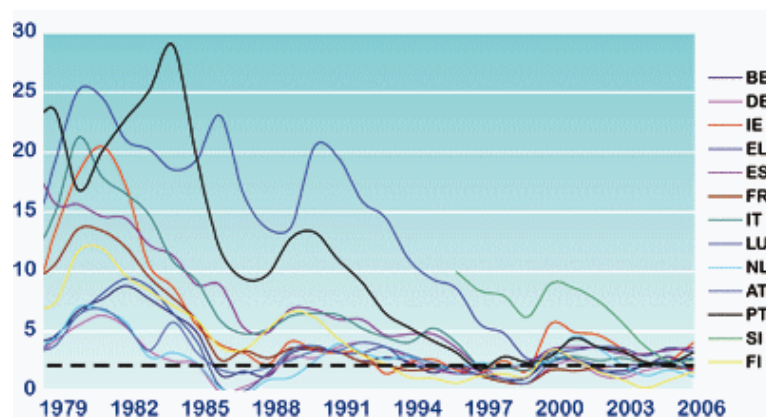
3.5 Přednosti společné měny

3.5.1 Stabilní cenová hladina

Výhody členství v EMU lze v první řadě spatřit v existenci stabilní měnové oblasti, jež je dosahována již splněním maastrichtských kritérií. Jednotná měna přinesla nízkou a stabilní inflaci.

V 70. a 80. letech 20. století se většina evropských zemí potýkala s vysokou inflací, některé země dosahovaly inflace i nad 20%. V důsledku zavedení jednotné měny se inflace stabilizovala a pohybuje se kolem 2%.

Obr. 3.1 Vývoj inflace ve vybraných státech HMU (v %)

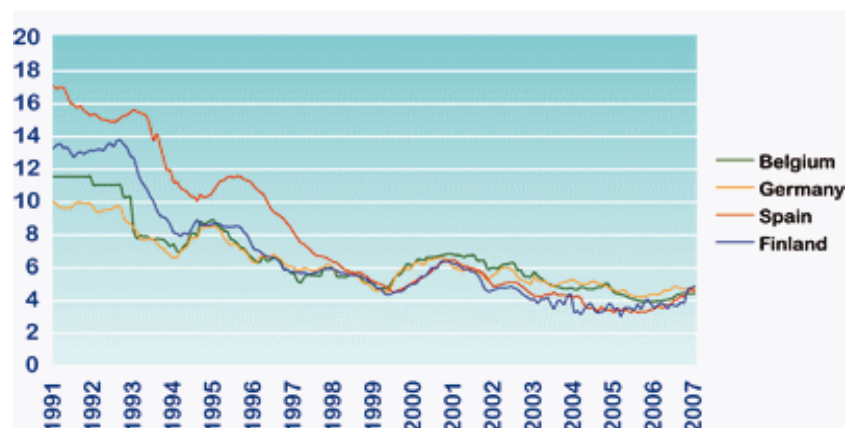
Zdroj: <http://ec.europa.eu/>

3.5.2 Nižší úrokové sazby

Zastánci vstupu do eurozóny tvrdí, že vstup přinese nižší úrokové sazby, které budou mít pozitivní vliv na ekonomický růst. Na pokles dlouhodobé úrokové sazby má vliv odstranění měnového rizika. Výhoda poklesu úrokových sazeb se však týká především zemí s vyšší úrokovou premií a vyšším úrokovým diferenciálem.

ECB sice stanovuje pro eurozónu jednotnou úroveň oficiální sazby, ale úroveň tržních úrokových sazeb se i nyní v zemích eurozóny liší, stejně, jako se liší míry inflace. Zpravidla také platí, že dlouhodobé úrokové sazby jsou méně citlivé na úroveň oficiálních sazeb, než sazby krátkodobé.

Obr. 3.2 Vývoj úrokových sazeb ve vybraných státech HMU (v %)

Zdroj: <http://ec.europa.eu/>

3.5.3 Všeobecné snížení nákladů

Za nespornou výhodu po zániku měnových kurzů členských zemí po vstupu do eurozóny lze považovat úsporu transakčních nákladů zánikem konverze jedné měny do druhé.

Kromě těchto přímých nákladů je velkých úspor dosahováno i v podobě nákladů nepřímých, což je dáno zjednodušením účetnictví v podnicích, rychlejším vyřizováním plateb mezi podniky jednotlivých zemí či omezením držby devizových prostředků v různých měnách.

3.5.4 Cenová transparentnost

Jednou z největších výhod jednotné měny je vykazování cen zboží a služeb v jediné měnové jednotce ve všech členských státech eurozóny. Nejsou již zapotřebí žádné přepočty na národní měny jednotlivých států, což je výhodné jednak pro podnikatelskou sféru, tak i pro občany. Srovnání cen zboží a služeb v jednotlivých zemích je proto velmi jednoduché.

3.5.5 Zlepšení postavení Evropy ve světové ekonomice

EU je jednou ze tří nejdůležitějších ekonomických center světa. Rozvoj eurozóny a její jednotné měny euro by měl stále ovlivňovat vývoj světové ekonomiky a mezinárodní měnový systém zvyšováním úlohy eura jako mezinárodní obchodní a rezervní měny.

3.6 Rizika společné měny

3.6.1 Suverenita národních států

I přes výrazný pokrok v oblasti ekonomické a měnové integrace existuje i nadále prioritní národních zájmů nad zájmy eurozóny jako celku. Členské země, které jsou nadále politicky samostatné, nepřenesou suverenitu v rozpočtové oblasti na rozdíl od oblasti měnové na nadnárodní úroveň, takže tato oblast zůstává i nadále v kompetenci jednotlivých členských států.

3.6.2 Ztráta nezávislé měnové politiky

Dalším rizikem při vstupu do eurozóny je skutečnost, že původně nezávislé národní centrální banky po vstupu do ekosystému již nemohou ovlivňovat svou ekonomiku monetárními nástroji v podobě regulace peněz v oběhu, úrokové míry a měnového kurzu. Jednotlivou měnovou politiku po vstupu do eurozóny provádí Evropská centrální banka. Tato situace se může jevit jako určité ochuzení nástrojů makroekonomické stabilizační politiky.

3.6.3 Finanční náklady

Postupná realizace HMU vyžaduje také značné prostředky, které musí vynakládat EU, členské státy, bankovní sektor i podnikatelská sféra.

Velké finanční prostředky jsou vynakládány na výměnu technických zařízení, instalaci nových registračních pokladen a bankomatů, zařízení na počítání peněz atd. Mnohé náklady jsou sice uhrazeny následnými úsporami, ty se ale většinou projevují až v dlouhodobém horizontu.

3.6.4 Riziko vnímané inflace

Obyvatelé některých dnešních států eurozóny mají pocit, že zavedení eura vyvolalo zvýšení inflace.

Ve skutečnosti došlo k nárůstu cen jen některých položek, ceny jiných druhů zboží naopak klesly, takže celkový dopad na inflaci byl minimální. Tomuto riziku, že se obyvatelé budou obávat eura kvůli strachu ze zdražování, je třeba věnovat maximální pozornost.

3.7 Shrnutí

Evropská unie patří mezi nejdůležitější ekonomická integrační uskupení v Evropě, kterou od posledního rozšíření v roce 2007 tvoří 27 členských států.

Součástí EU je Evropská hospodářská a měnová unie, jejímiž členy jsou všichni členové EU. Předstupněm HMU byl Evropský měnový systém, který zavedl navázání evropských měn na používanou zúčtovací jednotku ECU. Samotná HMU byla vytvořena až na základě Delorsovy zprávy z roku 1989, která předpokládala vytvoření Evropské měnové unie ve třech etapách. V rámci první etapy bylo dovršeno budování jednotného vnitřního trhu, druhá etapa představovala přechodné stádium k dosažení konečného stupně HMU, v jejímž rámci byl vytvořen EMI, který měl za úkol koordinovat měnovou politiku a připravovat založení ECB a jednotné měny ve třetí etapě HMU. V rámci třetí etapy začala ECB provádět měnovou politiku a začal proces nahrazování národních měn členských zemí přijatých do EMU jednotnou měnou. V současnosti je členy HMU 16 členských států EU.

Každá nová členská země EU má povinnost se v budoucnu připojit k eurozóně. Vstup do měnové unie je však podmíněn splněním konvergenčních kritérií, jejichž smyslem je sladit makroekonomické ukazatele kandidátských zemí s eurozónou a připravit je na přijetí společné měny. Konvergenční kritéria zahrnují kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium stability měnového kurzu, kritérium deficitu veřejných rozpočtů a kritérium hrubého veřejného dluhu.

Členství v eurozóně přináší státu mnoho přínosů, ale i rizik. Přínosy lze spatřit v stabilní měnové oblasti, jež je dosažena nízkou a stabilní inflací. Dalším přínosem jsou nižší úrokové sazby, úspora transakčních nákladů zánikem konverze jedné měny do druhé, ale i zlepšení postavení Evropy ve světové ekonomice, neboť EU je jednou ze tří nejdůležitějších ekonomických center světa.

Rizika společné měny spočívají ve ztrátě suverenity národních států, ztráty nezávislé měnové politiky, neboť jednotlivou měnovou politiku po vstupu do eurozóny provádí Evropská centrální banka. Dalším rizikem spojených se vstupem do eurozóny jsou finanční náklady, jež jsou vynakládány na výměnu technických zařízení, instalaci nových registračních pokladen a bankomatů, zařízení na počítání peněz atd.

4 Proces přechodu na společnou evropskou měnu v České republice

Česká republika se od data svého vstupu do Evropské unie (1. květen 2004) účastní třetí fáze hospodářské a měnové unie. ČR získala statut členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura. Není tedy zatím členem eurozóny, ale do budoucna přijala závazek do eurozóny vstoupit a zavést společnou měnu, euro.

4.1 Strategie přistoupení České republiky k eurozóně

Česká republika se začala připravovat na potenciální přijetí eura již jako kandidátská země Evropské unie. V roce 2002 byl vypracován Českou národní bankou (ČNB) dokument Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení. V dokumentu jsou shrnovány jednotlivé aspekty členství v EU i v eurozóně. Je zde stanoven případný první termín vstupu ČR do eurozóny, rokem plánovaného přistoupení byl rok 2007. Již ale v následujícím roce, vypracováním Strategie přistoupení ČR k eurozóně bylo jasné, že do tohoto roku ČR podmínky potřebné pro vstup nesplní.

V roce 2003, po podepsání Smlouvy o přistoupení ČR k Evropské unii, byl vypracován dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Tento dokument byl vypracován pod záštitami Ministerstva financí ČR (MF ČR), ČNB a Ministerstva průmyslu a obchodu České republiky (MPO ČR). V dokumentu jsou shrnována základní východiska zavedení společné měny a rozebírají se případné klady a zápory eura vůči české koruně. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně je rozpracována do třech částí, přičemž zatím poslední úprava tohoto dokumentu proběhla v roce 2007.

První část dokumentu vyhodnocuje původní strategie přistoupení ČR k eurozóně, které byly vypracovány v roce 2003 a dále rozebírá dosavadní plnění konvergenčních kritérií. Původní dokument očekával přistoupení ČR k eurozóně v případě plnění konvergenčních kritérií mezi roky 2009 - 2010. Hlavním motivačním prostředkem předběžného vstupu ČR do eurozóny byla rychlost přibližování české ekonomiky k ekonomikám eurzóny. Strategie rovněž analyzovala podmínky vstupu a délku setrvání v kurzovém mechanismu ERM II. Výsledkem analýzy byl závěr, že ČR setrvá v ERM II po minimálně možnou dobu, tedy po dobu 2 let. K zapojení ČR do ERM II mělo dojít až po uskutečnění reforem veřejných financí a ostatních reforem směřujících ke zvýšení pružnosti české ekonomiky. Vláda ČR a ČNB se ve Strategii zavázaly provádět každoroční analýzy připravenosti ČR ke vstupu do eurozóny,

jak z hlediska plnění konvergenčních kritérií, tak z hlediska sladění makroekonomických ukazatelů s eurozónou. Protože analýzy připravenosti měly negativní vyhodnocení, zejména díky vysokým schodkům veřejného rozpočtu, bylo vládě doporučeno neusilovat o zavedení eura mezi lety 2009 - 2010.

Druhá část Strategie vyhodnocuje vývoj a zkušenosti používání eura v dosavadních státech eurozóny. Euro si upevňuje postavení důvěryhodné světové měny. Po počátečním oslabování eura, souvisejícím s nejistotou na trzích ohledně efektivnosti institucionálního uspořádání v eurozóně a s rychlým hospodářským růstem USA, začalo euro v následujících letech postupně posilovat. Hospodářský úspěch eurozóny je však nadále závislý na fungování vlastních domácích ekonomik. Druhá část Strategie dále řeší, jaká je schopnost ČR fungovat v rámci eurozóny. Zavedení eura v ČR vysoká otevřenost české ekonomiky, obchodní provázanost se zeměmi eurozóny a stabilita bankovního sektoru. Nadále však existují i faktory, které přínosy zavedení eura snižují. Mezi ty lze například jmenovat rozdílnost hospodářského cyklu, vysokou nezaměstnanost a rozdíl cenové a mzdové hladiny od zemí Evropské unie.

Třetí část Strategie obsahuje výzvy pro zavedení eura v ČR, které by měly vést k optimální připravenosti ČR na přijetí společné měny. Prioritou související s přijetím eura je splnění konvergenčních kritérií. Důraz je kladen především na fiskální oblast, ve které je třeba se zaměřit hlavně na snížení nadměrného schodku veřejného rozpočtu. Pro optimalizaci fiskální oblasti je však zapotřebí přijmout nové vládní novely příslušných zákonů, především se jedná o důchodové a zdravotnické reformy. Jakmile budou přijata opatření vedoucí k plnění konvergenčních kritérií, bude moci být stanoven i termín přijetí eura v ČR.

Dalším krokem v procesu postupného zavádění eura v ČR bylo vypracování nového dokumentu zabývajícího se touto problematikou. V listopadu roku 2005 schválila vláda stěžejní dokument v oblasti měnové integrace pod názvem Institucionální zajištění zavedení eura v ČR (IZZE). Hlavním cílem materiálu je vymezit základní institucionální rámec zavedení eura v ČR, umožnění zpracování Národního plánu zavedení eura a následné provedení všech potřebných kroků nezbytných k úspěšnému vstupu ČR do eurozóny a přijetí eura jako české měny. Cílem dokumentu bylo zapojit do spolupráce příprav na zavedení eura nejen instituce státní správy, ale i podnikatelský sektor a občany. IZZE řeší i některé faktory, které musí ČR při zavedení eura dodržovat - jedná se o výběr scénáře zavedení společné měny a dodržování základních zásad při přijímání eura.

Dle nařízení Rady EU č. 974/98 státy zavádějící euro mají možnost volby jednoho ze tří přístupů zavedení eura:

1. Přístup s přechodným obdobím:

Tento přístup počítá s tzv. dvoufázovým přechodem. V první fázi bude euro používáno pouze bezhotovostní, hotovostním platidlem nadále zůstane národní měna, neboť používání hotovostního eura bude v této době dobrovolné. Po určité době se euro zavede i pro hotovostní oběh a bude jediným zákonným platidlem.

2. „Big bang“ přístup:

Jedná se o tzv. jednofázový přechod. U tohoto přístupu se předpokládá zavedení hotovostního a bezhotovostního eura v jediném okamžiku.

3. „Big bang“ přístup kombinovaný s „phasing out“ obdobím:

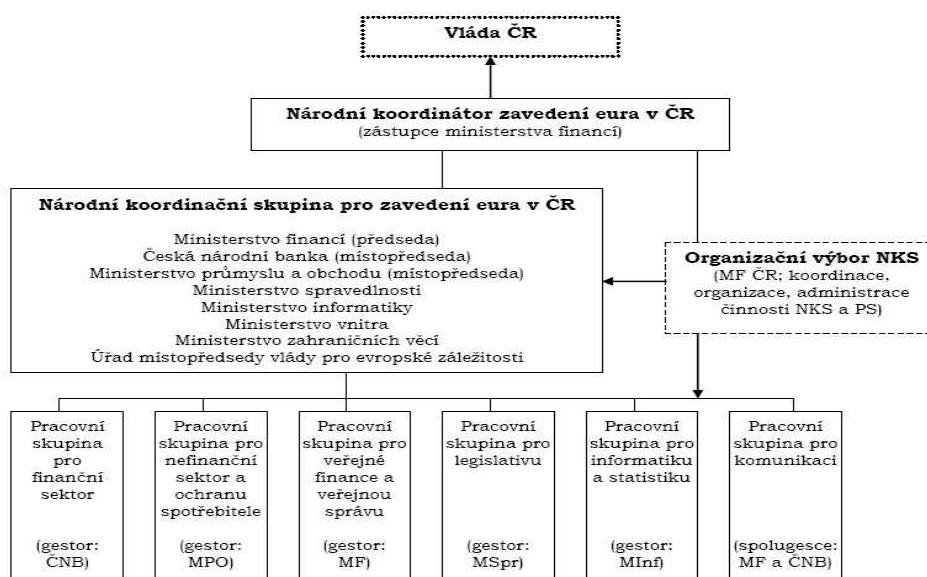
Tento přístup může kandidátská země uplatnit pouze v případě, pokud si zvolí big bang přístup. Po provedení big bangů je v přechodném období, které však nesmí být delší než 1 rok, umožněno využívat některé právní nástroje vyjádřené v národní měně. V IZZE ČR ještě nedospěla ke konečnému rozhodnutí, jaký přístup zavedení eura zvolit, své konečné rozhodnutí oznámila až s vypracováním Národního plánu.

Zavedení eura je postaveno na určitých zásadách. Tyto zásady byly zpracovány i do IZZE, konkrétně se jedná o tyto zásady, které musí nejen ČR, ale i ostatní kandidátské země dodržovat:

- právní kontinuita,
- duální oběh,
- přepočítávací koeficient,
- ochrana spotřebitelů,
- předcházení inflačním tlakům a vnímané inflaci,
- minimalizace nákladů,
- komunikace s veřejností.

Vládním usnesením byla také v roce 2005 zřízena Národní koordinační skupina (NKS), která by měla zabezpečit přechod na společnou měnu po institucionální stránce. Složení této skupiny a její působnost podrobněji specifikuje Národní plán zavedení eura v ČR.

Obr. 4.1 Organizační struktura Národní koordinační skupiny

Zdroj: <http://www.zavedenieura.cz>

Zatím posledním, nicméně neméně důležitých krokem v zavádění eura na území ČR, bylo v roce 2007 schválení Národního plánu. Dokument je rozpracován do tří částí, přičemž třetí část obsahuje slovník základních pojmů, který se blíže snaží veřejnosti představit evropskou měnovou integraci.

V první části Národního plánu jsou zobrazeny základní informace o zavedení eura v ČR. Je popsán scénář jednorázového přechodu od rozhodnutí české vlády, před období duální cirkulace až po závěrečnou fázi zavedení eura, která představuje jednotné používání společné měny v hotovostním i bezhotovostním styku. První část dokumentu obsahuje také základní zásady, jež se musí při zavádění eura dodržovat, lze jmenovat například zásadu jednorázového zavedení eura, zásadu duální cirkulace, pravidlo pro zaokrouhlování, princip nepoškození občanů a předcházení zvýšení cen. Dále Národní plán shrnuje základní úkoly jednotlivých sektorů ekonomik a vybrané průřezové oblasti. Jednotlivé úkoly jsou podrobněji rozpracovány ve 2. části Národního plánu. Poslední část se zabývá doporučením Národního koordinátora zavedení eura. Národní koordinátor zdůrazňuje roli profesních asociací, komor a zájmových sdružení v procesu zavedení eura. Tyto skupiny by si měly stanovit odpovědnou osobu, která bude zprostředkovávat informace, doporučení a požadavky mezi jejími členy a Národní koordinační skupinou.

Ve druhé části Národního plánu pro zavedení eura v ČR jsou podrobně rozpracovány jednotlivé náležitosti zavedení eura dílčích oblastech české ekonomiky, kterými se zabývají

pracovní skupiny Národní koordinační skupiny. Jednotlivé oblasti české ekonomiky jsou rozděleny následovně:

- banky a ostatní subjekty finančního sektoru,
- veřejné finance a veřejná správa,
- nefinanční sektor a ochrana spotřebitele,
- legislativní potřeby zavedení eura,
- zdroje informací a komunikace,
- informační a statistické systémy.

Národní plán definuje úkoly, které je zapotřebí v těchto oblastech splnit před zavedením eura. Je rozpracován přehled nutných legislativních změn, změny v účetnictví podniků, výkaznictví, daní, cel, mezd a platů a nutnost zabezpečení duální cirkulace. Dále dokument řeší nutná opatření pro orgány státní správy, územní samosprávy i podnikatelskou sféru. Důraz je kladen na komunikační kampaň, která by měla přispět k hladkému a bezproblémovému přechodu na společnou evropskou měnu. Cílem kampaně bude seznámit všechny subjekty s tím, kdy bude euro přijato, i jak bude probíhat výměna českých mincí a bankovek na eura.

Datum přijetí eura v ČR zatím česká vláda nestanovila, podle MF ČR může ČR přijmout společnou evropskou měnu nejdříve v roce 2013. Oficiální termín přijetí eura oznámí česká vláda v prosinci roku 2009.

4.2 Vyhodnocení plnění konvergenčních kritérií

Konvergenční kritéria jsou definována Smlouvou o založení Evropského společenství a specifikována v Protokolu o konvergenčních kritériích a Protokolu o postupu při nadměrném schodku. Nezbytnou podmínkou pro zavedení společné měny členskými státy EU s dočasnou výjimkou pro zavedení eura je plnění konvergenčních kritérií udržitelným, nikoli pouze jednorázovým způsobem.

V následujících podkapitolách je podrobněji rozebráno plnění jednotlivých konvergenčních kritérií. Je však důležité podotknout, že údaje pro roky 2008 – 2010 jsou pouze závěry vyplývající z Prognózy Evropské komise z roku 2008. Vzhledem k současné situaci na finančních trzích a hospodářské krizi se výsledná data mohou lišit a ČR nemusí v daných letech konvergenční kritéria splňovat.

4.2.1 Kritérium cenové stability

V současné době ČR kritérium cenové stability nesplňuje. Mezi faktory, které ovlivnily nesplnění kritéria lze řadit zvýšení snížené sazby DPH z 5% na 9%, zavedení ekologických daní, poplatků ve zdravotnictví a zvyšování spotřebních daní. Při hodnocení budoucího vývoje kritéria je však zapotřebí brát v úvahu inflační prognózy jednotlivých zemí, které až na výjimky nejsou vychýlené od inflačního cíle ECB, zatímco skutečný vývoj se od něj odchyluje daleko více.

Tab. 4.1 Vývoj plnění kritéria cenové stability (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	2,6	1,6	2,1	3,0	6,4	2,9	3,0
Refer.hodnota	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	3,9	3,9

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Konvergenčních zpráv 2004 - 2007 a Prognózy Evropské komise 2008

4.2.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb ČR vždy plnila a výhled Evropské komise z roku 2008 rovněž naznačuje, že vždy bude plnit s velkou rezervou. Nelze vyloučit, že vzhledem k dosavadnímu a očekávanému vývoji v této oblasti bude skutečná úroveň tohoto kritéria vyšší.

Důležitým předpokladem pro plnění tohoto kritéria je udržení důvěry finančních trhů ve schopnost provést úspěšnou konsolidaci veřejných financí.

Tab. 4.2 Vývoj plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	4,75	3,51	3,78	4,3	4,7	4,4	4,3
Refer.hodnota	6,28	5,37	6,24	6,4	6,6	5,9	5,2

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Konvergenčních zpráv 2004 - 2007 a Prognózy Evropské komise 2008

4.2.3 Kritérium deficitu veřejných rozpočtů

Česká republika má dlouhodobě problémy s plněním kritéria vládního deficitu. Nadměrné rozpočtové schodky vykazované Českou republikou jsou rovněž v rozporu se závazky vyplývajícími z Paktu stability a růstu, který po členských zemích požaduje dosažení stanovených střednědobých cílů pro vládní deficit. Z tohoto důvodu je s ČR od roku 2004 vedena tzv. procedura při nadměrném schodku. Tato procedura je zahájena v případě, že členský stát EU překračuje či bude překračovat limitní hranici 3 % pro rozpočtový deficit. Vládní konvergenční program z listopadu 2007 obsahuje závazek stabilizovat veřejné finance a udržet vládní deficit pod požadovanou 3% úroveň, s postupnou tendencí k dalšímu snižování rozpočtových deficitů.

Tab. 4.3 Vývoj plnění kritéria deficitu veřejných rozpočtů (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	-3	-3,5	-2,7	-1,0	-1,2	-1,6	-1,5
Refer.hodnota	-3	-3	-3	-3	-3	-3	-3

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Konvergenčních zpráv 2004 - 2007 a Prognózy Evropské komise 2008

4.2.4 Kritérium hrubého veřejného dluhu

Česká republika dlouhodobě plní kritérium veřejného dluhu. Hodnota veřejného dluhu se dlouhodobě pohybuje kolem 30 % HDP, což je významně pod referenční hodnotou tohoto kritéria. Při hodnocení tohoto kritéria je kladen důraz zejména na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí.

Tab. 4.4 Vývoj plnění kritéria hrubého veřejného dluhu (v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
ČR	30,4	29,8	29,6	28,9	28,8	27,9	26,8
Refer.hodnota	60	60	60	60	60	60	60

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Konvergenčních zpráv 2004 - 2007 a Prognózy Evropské komise 2008

4.3 Vyhodnocení ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou

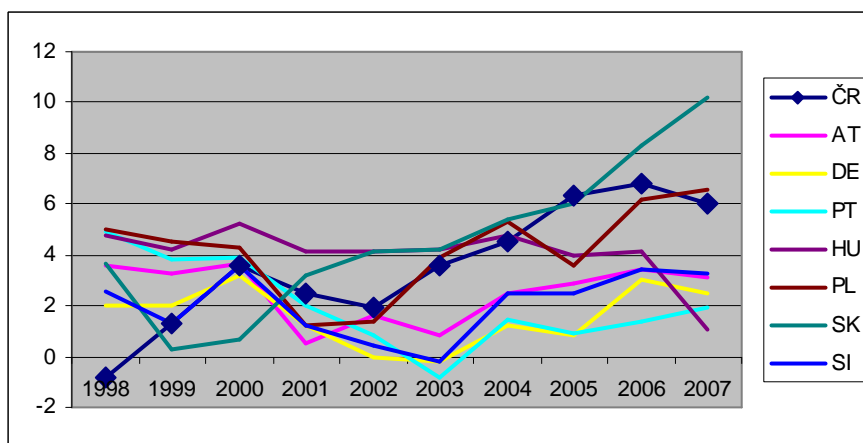
Přistoupení ČR k eurozóně nám přinese nejen hospodářské výhody, ale i rizika spojená se ztrátou nezávislé měnové politiky a pružnosti měnového kurzu vůči hlavním obchodním partnerům. Dopady této změny budou ovlivněny podobností celkového ekonomického vývoje ČR s eurozónou a pružností české ekonomiky.

4.3.1 Vývoj růstu HDP

Hrubý domácí produkt (HDP) v roce 2007 vzrostl v ČR o 6%, což je ovšem o 0,8 procentního bodu méně, než v roce 2006.

Ve struktuře českého HDP se projevují výrazné změny. Zahraniční obchod, který byl doposud tahounem českého hospodářského růstu, se propadl do červených čísel a poklesla celková vládní spotřeba. Česká ekonomika i přes zpomalení vykazuje stále vyšší růstovou dynamiku ve srovnání s ostatními zeměmi EU, ze sousedních zemí vykazovalo vyšší růst Slovensko a Polsko, naopak pokles byl zaznamenán v Německu a Rakousku.

Obr. 4.2 Srovnání růstu HDP ve vybraných státech EU (v %)

Zdroj: vlastní, na základě údajů <http://www.finance.cz/>

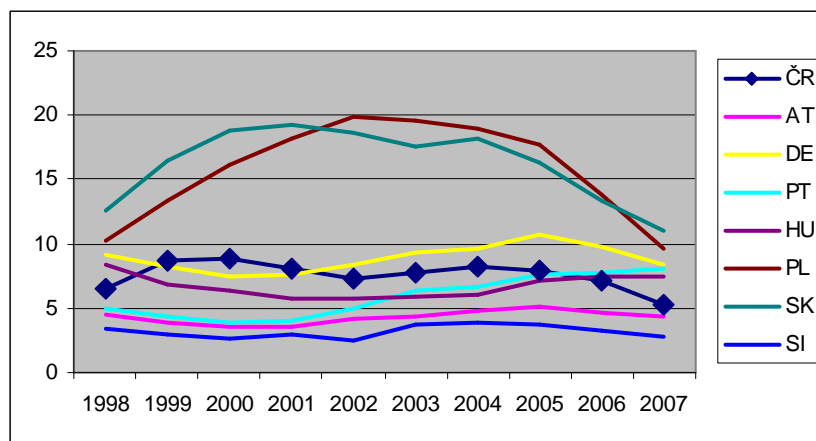
4.3.2 Vývoj míry dlouhodobé nezaměstnanosti

V ČR se míra dlouhodobé nezaměstnanosti výrazně zvýšila až na konci 90. let, v roce 1999 dosahovala hodnoty 8,7%, což byla hodnota daleko vyšší než v západoevropských zemích, kde se dlouhodobá nezaměstnanost pohybovala kolem 4%. Nezaměstnanost v ČR se

začala výrazněji snižovat kolem roku 2006, kdy se dostala na hodnotu 7,1%, čímž překročila v mnoha případech i míry nezaměstnanosti v západoevropských zemích.

Z dlouhodobého pohledu je v ČR míra dlouhodobé nezaměstnanosti nižší než na Slovensku a Polsku, nezaměstnanost srovnatelná s českou je v Maďarsku.

Obr. 4.3 Srovnání vývoje míry dlouhodobé nezaměstnanosti ve vybraných státech EU (v %)

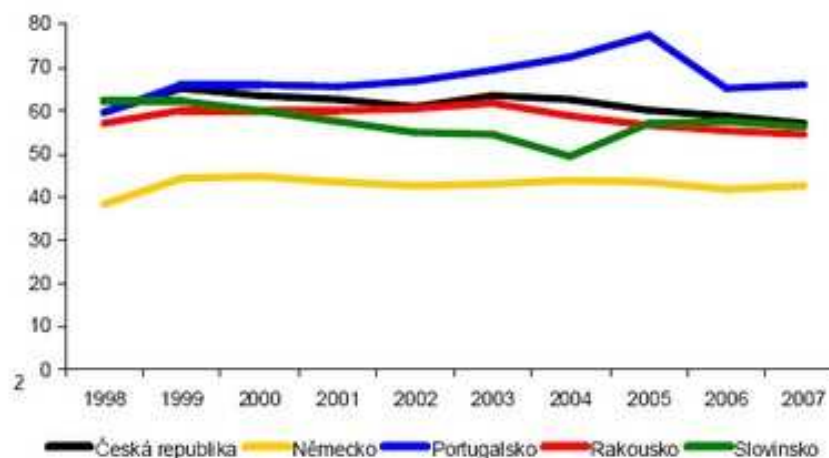
Zdroj: vlastní, na základě údajů <http://www.finance.cz/>

4.3.3 Zahraniční obchod s eurozónou

Vzájemný obchod s eurozónou dosahuje v posledních letech v případě ČR přibližně 60% jejího celkového vývozu a dovozu. I když se podíl vývozu a dovozu ČR nepatrně snížil, stále je podíl českého zahraničního obchodu na úrovni srovnatelné s ostatními zeměmi EU. Důvodem propadu zahraničního obchodu je snižující se poptávka západních trhů po zahraniční produkci.

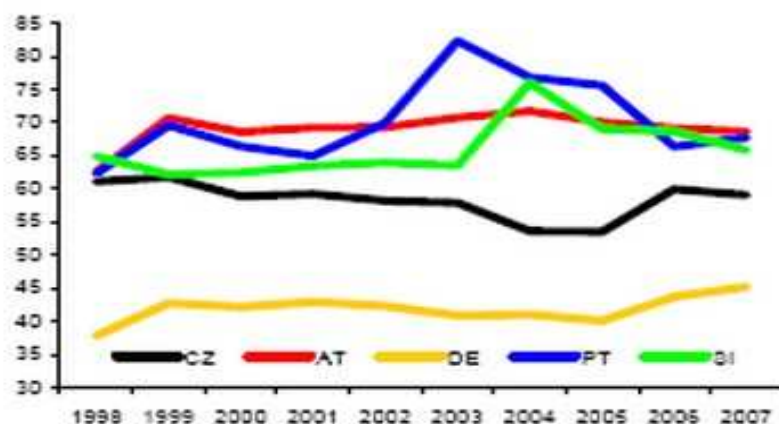
Ze srovnávaných zemí má nejvyšší hodnoty zahraničního obchodu Portugalsko, které je následováno Rakouskem.

Obr. 4.4 Vývoj podílu vývozu do eurozóny na celkovém vývozu ve vybraných státech EU (v %)

Zdroj: Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou, 2008

Obr. 4.5 Vývoj podílu dovozu z eurozóny na celkovém dovozu ve vybraných státech EU (v %)

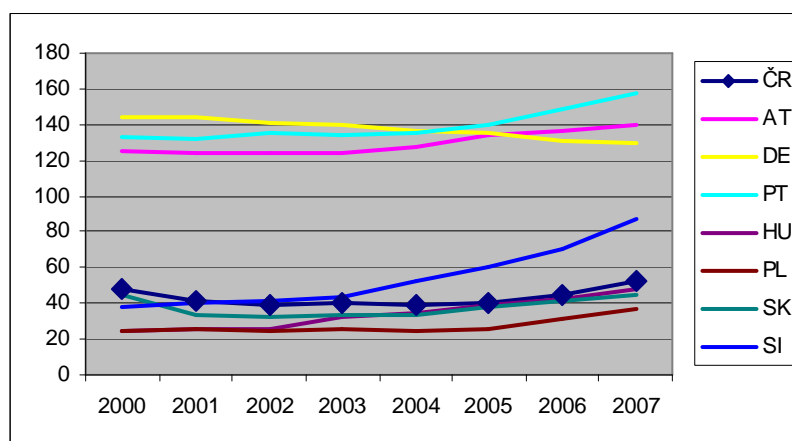
Zdroj: Analýza stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou, 2008

4.3.4 Bankovní úvěry poskytnuté nebankovním klientům

Hodnota ukazatele zobrazující úvěry bank poskytnuté nebankovním klientům k HDP je v ČR nižší než ve sledovaných západoevropských zemích. Ve srovnání s Německem, Rakouskem a Portugalskem je objem úvěrů v ČR vzhledem k těmto zemím třetinový. Z vybraných nových států EU má nejvyšší podíl poskytnutých úvěrů k HDP Slovinsko.

Značným tempem rostly od roku 2006 v ČR bankovní úvěry. Za tímto vývojem stojí jak růst úvěrů podnikům (meziroční růst 17%), tak růst úvěrů domácnostem (meziroční růst 35%).

Obr. 4.6 Vývoj bankovních úvěrů poskytnutých nebankovním klientům ve vybraných státech EU (v %)

Zdroj: vlastní, na základě údajů z Analýzy stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou, 2008

4.3.5 Shrnutí ekonomické sladění České republiky s eurozónou

Po srovnání vybraných makroekonomických ukazatelů lze říci, že česká ekonomika v posledních letech v důsledku vysokého hospodářského růstu postupně snižuje svůj odstup od ekonomické úrovně eurozóny.

Růst HDP v české ekonomice se nachází v lepších hodnotách než mnohé západoevropské země. Pouze Slovensko a Polsko v posledních letech zaznamenalo vyšší růst HDP než česká ekonomika. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti se v ČR pohybuje v průměru západoevropských zemích, dlouhodobě je v ČR míra nezaměstnanosti nižší než v sousedních státech, tedy v Polsku a na Slovensku.

Vysoká otevřenost české ekonomiky charakterizuje vysoký podíl vývozu, ale i dovozu s eurozónou. Lze říci, že česká ekonomika patří mezi nejotevřenější v Evropě. Podíl bankovních úvěrů poskytnutých v ČR nebankovním klientům není nikterak vysoký, drží se na průměru ostatních nových členských zemí EU.

4.4 Přednosti společné měny

4.4.1 Přednosti pro spotřebitele

Zavedení eura na území ČR přinese českým občanům mnoho výhod. Přínosem bude euro zejména pro cestující veřejnost, která již nebude muset při zahraničních cestách měnit české koruny na měnu státu, který je již součástí eurozóny. Tato skutečnost uspoří i poplatky za výměnu peněz. Další výhodou pro spotřebitele bude i rychlejší a spolehlivější nakupování i v zahraničí, neboť občané budou obeznámeni s eurobankovkami a euromincemi.

Další nespornou výhodou pro spotřebitele bude možnost snadněji a rychleji se orientovat v cenách. Vzhledem ke společné měně si bude moci každý občan sám spočítat, ve kterém státě je dané zboží nejvýhodnější.

4.4.2 Přednosti pro podnikatele

Zavedení společné měny přinese výhody i pro podnikatelskou sféru. V prvním případě se bude jednat o odstranění kurzového rizika, kdy již nebude muset podnik, pokud obchoduje se zahraničím, zvažovat dopady změn měnového kurzu.

Další výhodou pro podnikatele bude snížení transakčních nákladů, neboť podniky, které mají četné obchodní styky se zahraničím a nebo jsou součástí nadnárodního koncernu, uspoří nemalé prostředky tím, že jim odpadne potřeba vést dvojí účetnictví v českých korunách i eurech. Úsporu transakčních nákladů přinese i zavedení Jednotného eurového platebního prostoru (Single euro payment area), které umožní provádět platební převodu v eurech stejně snadno, jako je tomu u domácích plateb.

4.5 Rizika společné měny

Přijetí společné měny euro nepřinese českým obyvatelům pouze výhody, ale tento proces je spojen rovněž s určitými riziky, jejichž výše ve velké míře závisí na situaci v ekonomice v okamžiku vzdání se vlastní národní měny.

4.5.1 Rizika pro spotřebitele

Hlavní nevýhodu zavedení eura spatřují spotřebitelé v možném zvýšení cen. Tato situace, kdy se spotřebitelé obávají zavedení eura kvůli strachu ze zdražování, se nazývá riziko vnímané inflace. Obecně platí, že spotřebitelé subjektivně vnímají více cenový růst než cenový pokles. Po zavedení eura budou spotřebitelé srovnávat současné ceny v eurech, ve

kterých je zahrnuta inflace, s posledními cenami v českých korunách, přičemž zapomínají do původních cen zahrnout hodnotu inflace.

Spotřebitelům, kteří mají strach ze zavedení eura, pomáhají k růstu jejich obav i zájmy médií o negativní zprávy.

4.5.2 Makroekonomické nevýhody

Vstupem ČR do měnové unie dojde ke stažení národní měny, české koruny, a jejímu nahrazení měnou společnou, eurem. V této souvislosti dojde také k převodu kompetencí v oblasti monetární politiky z ČNB na ECB. Pro českou ekonomiku bude tato situace znamenat ztrátu autonomní monetární politiky. Po vstupu do měnové unie budou rozhodnutí např. o výši úrokových sazeb v kompetenci ECB. Pokud by se ČR nacházela v recesi, může v případě existence nezávislé monetární politiky snížit úrokové sazby a tím stimulovat hospodářskou aktivitu v zemi. V případě, že je však země součástí měnové unie, nemůže primárně očekávat stejný krok od společné centrální banky.

Dalším nákladem po vstupu ČR do eurozóny bude ztráta výnosů z ražebného, čili přínosů plynoucích z emise peněz. Tato ztráta však nemusí být absolutní, neboť v měnové unii dochází k přerozdělování ražebného získaného emisí společné měnové jednotky ECB mezi jednotlivé národní centrální banky podle předem stanoveného klíče.

I když se o nákladech společné měny hovoří jako o nákladech makroekonomických, existují i určité náklady mikroekonomické. Mezi ně lze zařadit náklady spojené s výměnou českých korun za eura, jedná se o náklady plynoucí nejen z emise nových a stažení starých bankovek a mincí, ale také zde spadají náklady na přecenění zboží, na úpravu prodejních automatů a řada administrativních nákladů.

4.6 Shrnutí

Česká republika jako člen EU přijala do budoucna povinnost stát se členem eurozóny a zavést společnou evropskou měnu.

Česká republika se začala připravovat na potenciální přijetí eura již jako kandidátská země EU, v roce 2002 byl ČNB vypracován první dokument o možném zavedení eura pod názvem Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení, o rok později byla vypracována Strategie přistoupení ČR k eurozóně, ve které jsou shrnována základní východiska zavedení společné měny a rozebírají se případné klady a zápory eura vůči české koruně. V roce 2005 schválila česká vláda dokument Institucionální zajištění zavedení eura v ČR. Materiál vymezil

základní institucionální rámec zavedení eura v ČR, umožnil zpracování Národního plánu zavedení eura a následné provedení všech potřebných kroků nezbytných k úspěšnému vstupu ČR do eurozóny. Zatím posledním dokumentem v procesu zavádění eura v ČR bylo v roce 2007 schválení Národního plánu. V dokumentu je popsán scénář jednorázového přechodu zavedení eura, je zde i rozpracován přehled nutných legislativních změn.

V současné době kritérium cenové stability ČR nesplňuje, mezi faktory, které ovlivnily nesplnění kritéria lze řadit zvýšení snížené sazby DPH z 5% na 9%, zavedení ekologických daní, poplatků ve zdravotnictví a zvyšování spotřebních daní. Všeobecné zvýšení cen a s tím spojené nesplnění kritéria v roce 2008 bylo dáno také výrazným růstem cen paliv a nerostných surovin v první polovině roku 2008. Z prognózy Evropské komise z roku 2008 ovšem vyplývá, že v následujících letech by ČR neměla mít s plněním tohoto kritéria žádné problémy. Druhé kritérium, dlouhodobých úrokových sazeb, ČR dlouhodobě splňuje a prognóza předpokládá, že vždy bude plnit s velkou rezervou. Naopak dlouhodobě má Česká republika s plněním kritéria deficitu veřejných rozpočtů. Z tohoto důvodu je s ČR od roku 2004 vedena procedura nadměrného schodku Vládní konvergenční program z listopadu 2007 obsahuje závazek stabilizovat veřejné finance a udržet vládní deficit pod požadovanou 3% úrovní, s postupnou tendencí k dalšímu snižování rozpočtových deficitů. Kritérium dlouhodobého veřejného dluhu ČR dlouhodobě plní, hodnota dluhu se pohybuje kolem 30 % HDP.

Česká ekonomika i přes mírné zpomalení nadále vykazuje vyšší růstovou dynamiku HDP ve srovnání s ostatními zeměmi EU, ze sousedních zemí vykazovalo vyšší růst Slovensko a Polsko, naopak pokles byl zaznamenán v Německu a Rakousku. Další makroekonomický ukazatel, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, se v ČR pohybuje ve stejných hodnotách jako v západoevropských zemích. Dlouhodobě je v ČR míra nezaměstnanosti nižší než v sousedních státech, tedy v Polsku a na Slovensku. Vysokou otevřenost české ekonomiky charakterizuje vysoký podíl vývozu, ale i dovozu s eurozónou, podíl českého zahraničního obchodu je na úrovni srovnatelné s ostatními zeměmi EU.

Zavedení eura v ČR přinese obyvatelům mnoho výhod. Přínosem bude euro pro cestující veřejnost, která již nebudou muset měnit české koruny na měnu státu, který je již součástí eurozóny. Tato skutečnost uspoří i poplatky za výměnu peněz. Výhodou pro spotřebitele bude i snadnější orientace v cenách, spotřebitel si sám bude moci porovnat, kde je dané zboží nejvýhodnější. Společná evropská měna přinese přínosy i pro podnikatelskou sféru. Bude odstraněno kurzové riziko, dojde ke snížení transakčních nákladů vzniklých v důsledku potřeby vést účetnictví v českých korunách i v eurech.

Společná evropská měna může přinést i určitá rizika. Hlavní nevýhodu spatřují obyvatelé v možném nárůstu cen při přechodu z národní měny na měnu společnou. Tato situace se nazývá riziko vnímané inflace a v ČR je velmi vysoké. České ekonomice přinese euro ztrátu vlastní měnové politiky, ČNB se bude muset řídit instrukcemi centrální evropské instituce, tedy ECB. Dalším nákladem po zavedení eura bude pro ČR ztráta výnosů z ražebného, čili přínosů plynoucích z emise peněz. Při vstupu ČR do eurozóny však vznikne také mnoho nákladů mikroekonomických, mezi něž lze zařadit náklady spojené s výměnou českých korun za eura, jedná se o náklady plynoucí nejen z emise nových a stažení starých bankovek a mincí, ale také zde spadají náklady na přecenění zboží, na úpravu prodejních automatů a řada administrativních nákladů.

5 Závěr

S rozvojem integračních seskupení a snahy zavést v rámci seskupení společnou měnu jako základ společné ekonomiky byla počátkem 60 .let 20. století definována teorie optimální měnové oblasti, jejíž cílem je zodpovězení otázky, zda zavedení společné měny bude pro jednotlivé členské státy přínosem či nikoliv. Mezi významné přínosce teorie lze zařadit Roberta A. Mundella, Ronalda I. McKinnona a Petera B. Kenena. Teorie optimální měnové oblasti definuje ideální teoretický model, jehož může být využito při přípravě nově vznikající měnové unie. Většina současných integračních seskupení však model optimální měnové oblasti netvoří.

Měnovou unii lze definovat jako seskupení dvou či více zemí, kde se členské země vzdají svých měnových kompetencí a své vlastní měny a přijmou měnu společnou. Ekonomická historie byla svědkem celé řady měnových unií. První měnové unie vznikaly již v dobách zlatého standardu, mezi nejvýznamnější dnes již neexistující měnové unie lze zařadit Latinskou měnovou unii, Skandinávskou měnovou unii či Belgicko-Lucemburskou ekonomickou unii. Za nejznámější měnovou unii současnosti je považována Evropská hospodářská a měnová unie, jejíž fungování podnítilo diskuze o možnosti vzniku nových měnových unií, v současné době se hovoří o možném vzniku dalších pěti měnových unií.

Součástí Evropské unie je Evropská hospodářská a měnová unie, jejímiž členy jsou všichni členové EU. Předstupněm HMU byl Evropský měnový systém, který zavedl navázání evropských měn na používanou zúčtovací jednotku ECU. Samotná HMU byla vytvořena až na základě Delorsovy zprávy z roku 1989, která předpokládala vytvoření Evropské měnové unie ve třech etapách, v rámci nichž bylo dovršeno budování jednotného vnitřního trhu, byl vytvořen Evropský měnový institut, který měl za úkol koordinovat měnovou politiku a připravovat založení Evropské centrální banky a jednotné měny. V rámci třetí etapy začala ECB provádět měnovou politiku a začal proces nahrazování národních měn členských zemí přijatých do EMU jednotnou měnou. V současnosti je členy HMU 16 členských států EU.

Každá nová členská země EU má povinnost se v budoucnu připojit k eurozóně. Vstup do měnové unie je však podmíněn splněním konvergenčních kritérií, jejichž smyslem je sladit makroekonomické ukazatele kandidátských zemí s eurozónou a připravit je na přijetí společné měny. Konvergenční kritéria zahrnují kritérium cenové stability, kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium stability měnového kurzu, kritérium deficitu veřejných rozpočtů a kritérium hrubého veřejného dluhu.

Česká republika jako člen EU přijala do budoucna povinnost stát se členem eurozóny a zavést společnou evropskou měnu.

ČR se začala připravovat na potenciální přijetí eura již jako kandidátská země EU, v roce 2002 byl ČNB vypracován první dokument o možném zavedení eura pod názvem Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení. O rok později byla pod záštitami ČNB, MF ČR a MPO ČR vypracována Strategie přistoupení ČR k eurozóně, ve které jsou shrnována základní východiska zavedení společné měny a rozebírají se případné klady a zápory eura vůči české koruně. V roce 2005 schválila česká vláda stěžejní dokument v oblasti měnové integrace pod názvem Institucionální zajištění zavedení eura v ČR. Materiál vymezil základní institucionální rámec zavedení eura v ČR, umožnil zpracování Národního plánu zavedení eura a následné provedení všech potřebných kroků nezbytných k úspěšnému vstupu ČR do eurozóny. Zatím posledním krokem v zavedení eura bylo v roce 2007 schválení Národního plánu. V dokumentu je popsán scénář jednorázového přechodu zavedení eura, je zde i rozpracován přehled nutných legislativních změn, mezi něž patří změny v účetnictví podniků, výkaznictví, daní, cel, mezd a platů a nutnost zabezpečení duální cirkulace.

Rozhodnutí o zavedení eura je čistě politickou záležitostí, současná situace (ekonomická krize, předčasné parlamentní volby v ČR) napovídá, že oficiální termín přijetí eura oznámí česká vláda později, než se původně plánovalo. Při zavádění eura je důležitý i názor odborné veřejnosti na tuto problematiku. Někteří ekonomové, mezi něž lze jmenovat Václava Klause, tvrdí, že není důležité pouze splnit konvergenční kritéria, ale spíše to, jak bude euro prospěšné pro českou ekonomiku. Kritici zavedení eura se bojí ztráty nezávislosti a možnosti pružného přizpůsobení.

V současné době ČR kritérium cenové stability nesplňuje, mezi faktory, které ovlivnily nesplnění kritéria lze řadit zvýšení snížené sazby DPH z 5% na 9%, zavedení ekologických daní, poplatků ve zdravotnictví a zvyšování spotřebních daní. Všeobecné zvýšení cen a s tím spojené nesplnění kritéria v roce 2008 bylo dáno také výrazným růstem cen paliv a nerostných surovin v první polovině roku 2008. Z prognózy Evropské komise z roku 2008 ovšem vyplývá, že v následujících letech by ČR neměla mít s plněním tohoto kritéria žádné problémy. Druhé kritérium, dlouhodobých úrokových sazeb, ČR dlouhodobě splňuje a prognóza předpokládá, že vždy bude plnit s velkou rezervou. Naopak dlouhodobě má Česká republika problémy s plněním kritéria deficitu veřejných rozpočtů. Z tohoto důvodu je s ČR od roku 2004 vedena tzv. procedura nadměrného schodku. Vládní konvergenční program z listopadu 2007 obsahuje závazek stabilizovat veřejné finance a udržet vládní deficit pod požadovanou 3% úroveň, s postupnou tendencí k dalšímu snižování rozpočtových

deficitů. Kritérium dlouhodobého veřejného dluhu ČR dlouhodobě plní, hodnota dluhu se pohybuje kolem 30 % HDP.

Česká ekonomika v posledních letech v důsledku vysokého hospodářského růstu postupně snižuje svůj odstup od ekonomické úrovně eurozóny a v současnosti patří mezi nejvíce otevřené ekonomiky v Evropě.

Česká ekonomika i přes mírné zpomalení nadále vykazuje vyšší růstovou dynamiku HDP ve srovnání s ostatními zeměmi EU, ze sousedních zemí vykazovalo vyšší růst Slovensko a Polsko, naopak pokles byl zaznamenán v Německu a Rakousku. Další makroekonomický ukazatel, míra dlouhodobé nezaměstnanosti, se v ČR pohybuje ve stejných hodnotách jako v západoevropských zemích. Dlouhodobě je v ČR míra nezaměstnanosti nižší než v sousedních nových členských státech EU, tedy v Polsku a na Slovensku. Vysokou otevřenost české ekonomiky charakterizuje vysoký podíl vývozu, ale i dovozu s eurozónou, podíl českého zahraničního obchodu je na úrovni srovnatelné s ostatními zeměmi EU.

Zavedení eura v ČR přinese obyvatelům mnoho výhod. Přínosem bude euro pro cestující veřejnost, která již nebudou muset měnit české koruny na měnu státu, který je součástí eurozóny. Tato skutečnost uspoří i poplatky za výměnu peněz. Výhodou pro spotřebitele bude i snadnější orientace v cenách, spotřebitel si sám bude moci porovnat, kde je dané zboží nejvýhodnější. Společná evropská měna přinese přínosy i pro podnikatelskou sféru. Bude odstraněno kurzové riziko a dojde ke snížení transakčních nákladů vzniklých v důsledku potřeby vést účetnictví v českých korunách i v eurech.

Společná evropská měna může přinést i určitá rizika. Hlavní nevýhodu spatřují spotřebitelé v možném nárůstu cen při přechodu z národní měny na měnu společnou. Obecně platí, že spotřebitelé subjektivně vnímají více cenový růst než cenový pokles. Tato situace se nazývá riziko vnímané inflace a v ČR je velmi vysoké, neboť k růstu obav pomáhají média svými zájmy o negativní zprávy.

České ekonomice přinese euro ztrátu vlastní měnové politiky, ČNB ztratí svou moc nad měnovou politikou a bude muset řídit instrukcemi centrální evropské instituce, tedy ECB. Po vstupu do měnové unie budou rozhodnutí např. o výši úrokových sazeb v kompetenci ECB. Pokud by se ČR nacházela v recesi, může v případě existence nezávislé monetární politiky snížit úrokové sazby a tím stimulovat hospodářskou aktivitu v zemi. V případě, že je však země součástí měnové unie, nemůže primárně očekávat stejný krok od společné centrální banky. Dalším nákladem po zavedení eura bude pro českou ekonomiku ztráta výnosů z ražebného, čili přínosů plynoucích z emise vlastních peněz.

Zavedení eura přinese náklady i bankovnímu sektoru, neboť se sníží počet obyvatel, kteří budou muset měnit před svými zahraničními cestami české koruny na měnu státu, který je součástí eurozóny. Díky tomuto procesu banky přijdou o své výnosy z poplatků za výměnu peněz.

Přechod na euro si vyžádá vynaložení nemalých nákladů i v podnikatelské sféře. Bude zapotřebí upravit informační systémy, přecenit zboží, vydat nové cenové katalogy, vyškolit zaměstnance a provést mnoho dalších úkonů. Tyto náklady si každý podnik bude muset hradit z vlastních zdrojů.

Seznam použité literatury

Knižní publikace:

BRŮŽEK, Antonín; SMRČKOVÁ, Gabriela; ZÁKLASNÍK, Martin. Evropská měnová integrace a Česká republika. 1. vyd. Praha: Velryba, s. r. o., 2007. 197 s.

ISBN 978-80-85860-19-1.

COUDENHOVE-KALERGI, Richard. Pan-Europa. 1. vyd. Wien, 1923. ISBN neuvedeno.

EPPING, Randy Ch. Průvodce globální ekonomikou. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 237 s.

ISBN 80-7178-825-2.

KENEN, Peter B. Financing, adjustment, and the International Monetary Fund. 1. vyd. Washington, DC: Brookings Institution, 1986. 89 s. ISBN 08-1574-88-33.

KOVÁŘ, Martin; HORČIČKA, Václav. Dějiny Evropské integrace I. 1. vyd. Praha: Triton, 2005. 151 s. ISBN 80-7254-731-3.

KOVÁŘ, Martin; HORČIČKA, Václav. Dějiny Evropské integrace II. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 159 s. ISBN 80-7254-741-0.

LACINA, Lubor. Měnová integrace: Náklady a přínosy členství v měnové unii. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

LACINA, Lubor; RUSEK, Antonín. Evropská unie – trendy, příležitosti, rizika. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. 260 s. ISBN 978-80-7380-077-2.

LEBIEDZIK, Marian; MAJEROVÁ, Ingrid; NEZVAL, Pavel. Světová ekonomika. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2007. 280 s. ISBN 978-80-251-1510-7.

MAKRLÍK, Václav. Češi a Evropa: sdílené dějiny. 1. vyd. Praha: Ideál, 2007. 182 s. ISBN 978-80-901017-9-1.

MCKINNON, Ronald I. Money and capital in economic development. 1. vyd. Washington, DC: Brookings Institution, 1973. 184 s. ISBN 081-5756-13-5.

MEZIHORÁK, František. Evropanství a integrace. 2. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 127 s. ISBN 80-7182-155-1.

MUNDELL, Robert A. Monetary theory: Interest, Inflation and Growth in the World Economy. 1. vyd. Pacific Palisades: Goodyear, 1971. 189 s. ISBN 087-62-0586-4.

RAYMOND, Robert. Sjednocení měny v Evropě. 1. vyd. Praha: HZ, 1995. 143 s. ISBN 80-901918-2-7.

RIFKIN, Jeremy. Evropský sen: jak evropská vize budoucnosti potichu zastiňuje Americký sen. 1. vyd. Praha: Evropský literární klub, 2005. 423 s. ISBN 80-86316-62-9.

SEAR, Simon. Euro: Jak se vyrovnat s důsledky zavedení jednotné evropské měny. 1. vyd. Praha: Management Press, 1999. 142 s. ISBN 80-85943-86-7.

Elektronické publikace:

Česká národní banka. Analýza stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou [on-line]. 2008 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2008.pdf.

Česká národní banka. Česká republika a euro – návrh strategie přistoupení [on-line].

Prosinec 2002 [cit. 2009-03-06]. Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/cr_euro_navrh.pdf.

Česká národní banka. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně [on-line]. Září 2003 [cit. 2009-03-06]. Dostupný z WWW:

http://www.cnb.cz/m2export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf.

Evropská centrální banka. Konvergenční zpráva 2004 [on-line]. 2004 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr2004cs.pdf>.

Evropská centrální banka. Konvergenční zpráva prosinec 2006 [on-line]. Prosinec 2006 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200612cs.pdf>.

Evropská centrální banka. Konvergenční zpráva květen 2007 [on-line]. Květen 2007 [cit. 2009-03-12]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr200705cs.pdf>.

Ministerstvo financí České republiky. Institucionální zajištění zavedení eura v České republice [on-line]. Listopad 2005 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Institucionalni_zajisteni_eura_v_cr.pdf.

Ministerstvo financí České republiky. Konvergenční program České republiky [on-line]. Listopad 2008 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: http://193.86.123.148/cps/rde/xbcr/mfcr/KoPr_200811_komplet_pdf.pdf

Ministerstvo financí České republiky. Národní plán zavedení eura v České republice [on-line]. Duben 2007 [cit. 2009-03-07]. Dostupný z WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_plan_EURO_06-08-07.pdf.

Internetové stránky:

<http://businessinfo.cz/cz/>

http://ec.europa.eu/index_cs.htm

<http://www.euroekonom.com/>

http://en.wikipedia.org/wiki/European_union

<http://www.euroskop.cz/>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Euro>

<http://www.gcc-sg.org/>

<http://www.finance.cz/>

<http://www.zavedenieura.cz>

Seznam zkratek

ASEAN	Asijská měnová unie
AT	Rakousko
BE	Belgie
CEMAC	Středoafriické hospodářské a měnové společenství
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DE	Německo
EAC	Měnová unie Východoafriického společenství
ECB	Evropská centrální banka
ECCU	Východokaribská měnová unie
ECU	European Currency Unit
EHS	Evropské hospodářské společenství
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská hospodářská a měnová unie
ERM	Exchange Rate Mechanism
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
Euratom	Evropské společenství pro atomovou energii
FI	Finsko
FR	Francie
GCC	Měnová unie Sdružení pro spolupráci v Perském zálivu
HDP	Hrubý domácí produkt
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie
HU	Maďarsko
IE	Irsko
ES	Španělsko
IT	Itálie
IZZE	Institucionální zajištění zavedení eura v České republice
JEA	Jednotný evropský akt

LU	Lucembursko
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MPO ČR	Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky
NAFTA	Severoamerická dohoda o volném obchodu
NKS	Národní koordinační skupina
NL	Nizozemí
PL	Polsko
PT	Portugalsko
SACU	Měnová unie Jihoafrické celní unie
SI	Švýcarsko
SK	Slovensko
UNASUR	Měnová unie Jihoamerického společenství národů
USA	Spojené státy americké
WAEMU	Západoafrické hospodářské a měnové společenství

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 07. 05. 2009

.....
Hana Kaprálová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Kpt. Jaroše 11

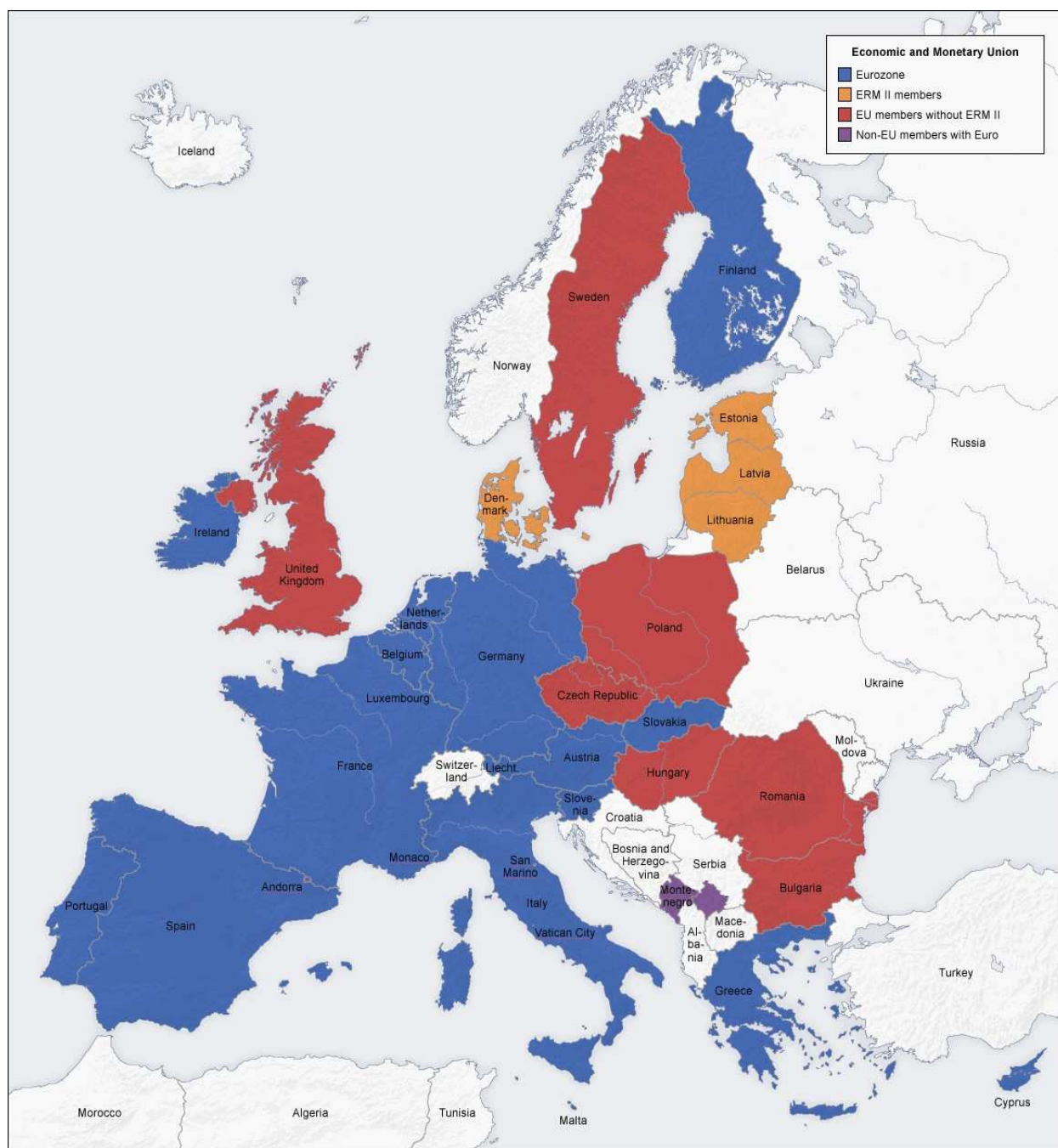
779 00 OLOMOUC

Seznam příloh

Příloha 1 Eurozóna

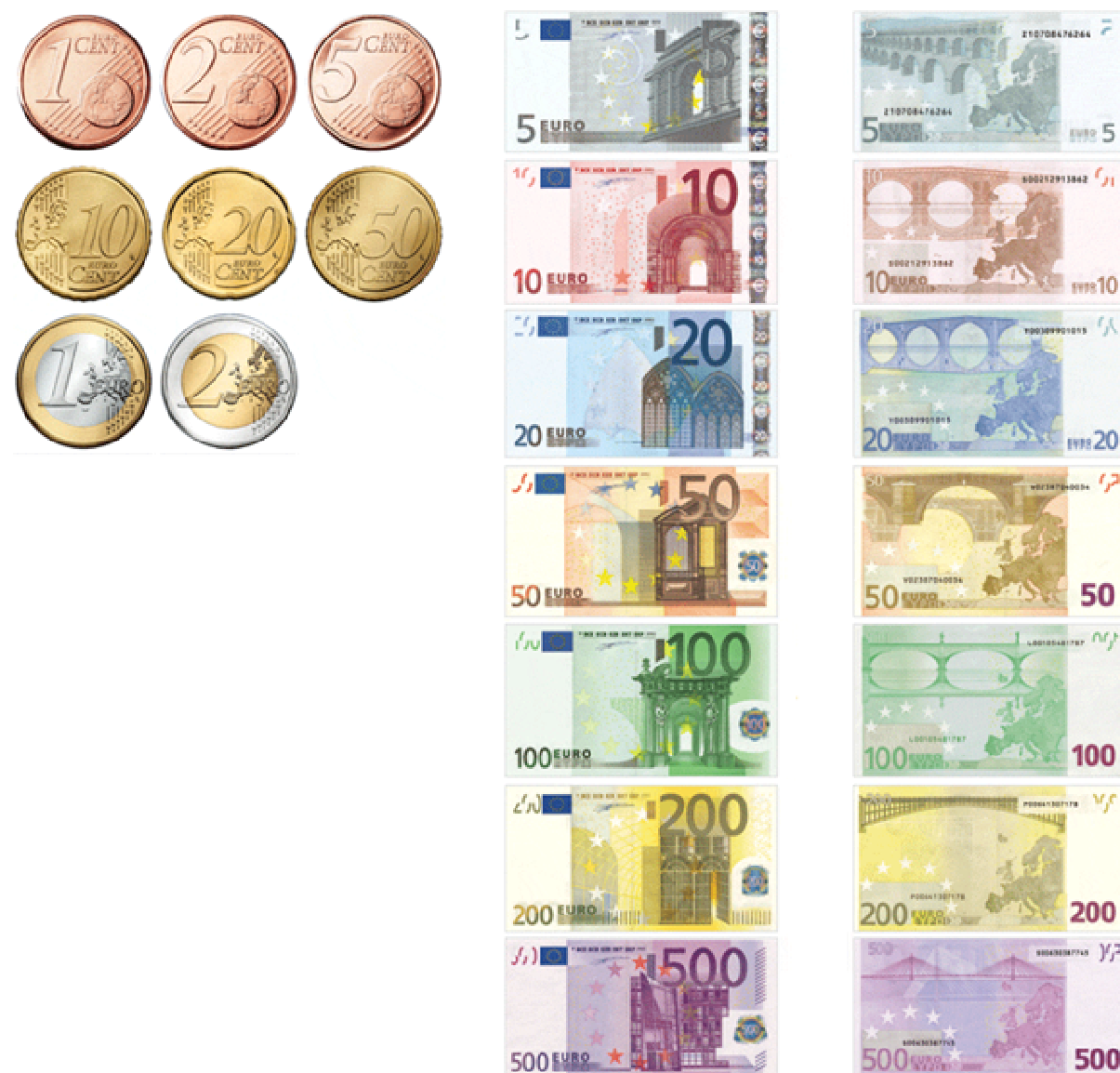
Příloha 2 Ukázka společné evropské měny

Příloha 1 Eurozóna

Zdroj: <http://wikipedia.cz>

Příloha 2 Ukázka společné evropské měny

Zdroj: <http://www.euroskop.cz/>